

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»

**Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»**

***Використання програмних засобів корпусної лінгвістики у
перекладі офіційної документації***

Допущено до захисту «__» _____ 2022 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студ. групи ПРМ-11
Дорогокупля Анастасія Олександрівна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц.
Жулавська Ольга Олександрівна

Суми 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1 Основи корпусного мовознавства, поняття корпусу текстів та їх класифікації	8
1.2 Визначення офіційно-ділового стилю, його відмінні риси	13
1.3 Поняття перекладу та класифікації перекладацьких трансформації	16
1.4 ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИХ ТЕКСТІВ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	23
2.1 Вивчення стилістичних особливостей документів за допомогою функцій корпусних менеджерів	23
2.2 Використання функцій <i>Sketch Engine</i> у аналізі лексичних перекладацьких трансформацій в офіційних документах	30
2.3 Застосування <i>Wordsmith Tools</i> для аналізу граматичних трансформацій у перекладі офіційно-ділових текстів	38
2.4 ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	43
РОЗДІЛ 3 ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ У ВИКЛАДАННІ ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ.....	44
3.1 Корпусна лінгвістика як інноваційний метод викладання практики перекладу.....	46
3.2 Методологія використання корпусної лінгвістики у викладанні практики перекладу.....	48
3.3 ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	51
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
SUMMARY.....	61

ДОДАТКИ.....	68
--------------	----

ВСТУП

В умовах постійного розвитку технологій та різних способів обробки інформації, проблема аналізу мовних даних набуває нагального значення. У результаті вдалого поєднання виникли якісно нові напрямки досліджень, зокрема корпусна лінгвістика, яка відкриває нові методи досліджень як лексичних так і граматичних одиниць за використанням великих масивів матеріалу.

На сьогодні, науковці в різних країнах приділяють особливу увагу як дослідженню безпосередньо корпусів текстів та напрямків їх використання, так і прикладним програмним засобам за допомогою яких полегшується обробка та аналіз корпусів текстів. Серед них: П. Бейкер, С.Ю. Богданова, О.М. Демська-Кульчицька, В.В. Жуковська, О.О. Жулавська, В.П. Захаров, Т. МакЕнері, Дж. Синклер, А. Уілсон, та інші. З іншого боку, феномен перекладу, зокрема текстів офіційно-ділового стилю є предметом вивчення в роботах багатьох науковців таких як: Т. О. Анохіна, Н. В. Ботвіна, В. В. Бібіхін, В. В. Калюжна, І. К. Кобякова, В. М. Манакін, М. Пилинський, Л. М. Черноватий, В. І. Карабан, І.О. Пенькова, І. П. Ярощук, І. В. Корунець, В. Н. Комиссаров, С. О. Швачко, та інші. Напрямок використання засобів корпусної лінгвістики як метод викладання практики перекладу є істотно новим із точки зору методичної науки, тому цю тему вивчало обмежене коло науковців, серед яких: Дж. Артс, М. Баккер, П. Фосетт, С. Галверсон, Т. Германс, С. Йоханссон, Д. Кенні, Дж. Кон, Г. Кеннеді, М. Тимочко, Дж. Кон, Г. Турі.

Явище перекладу ділових документів ще не набуло широкого вивчення з позицій корпусної лінгвістики із застосуванням програмного забезпечення для аналізу корпусів текстів, що складає наукову **новизну** нашого дослідження.

На сучасному етапі *проблематика дослідження є актуальною*, оскільки обумовлюється розвитком корпусного мовознавства в різних напрямках та необхідністю проведення аналізу сучасних тенденцій як у перекладознавстві, так і в методах його викладання.

Об'єктом нашого дослідження є корпуси офіційно-ділових текстів, один із яких був складений авторами статті самостійно та обробляється корпусними редакторами *WordSmith Tools*[49], інший було оброблено корпусним менеджером *Sketch Engine*, із одноіменного ресурсу[77], а **предметом** є особливості перекладу офіційно-ділових текстів.

Матеріалами дослідження є: програмне забезпечення *Sketch Engine*, *WordSmith Tools*; корпус текстів офіційно-ділового дискурсу *DGT-Translation Memory*, що налічує загалом 59 106 576 слів та є доступним завдяки ресурсу *Sketch Engine*; сформований нами корпус офіційно-ділових документів, до якого увійшли тексти із власного перекладацького доробку, зокрема таких жанрів як: угода, специфікація, офіційний лист, додаткова угода, наказ, інструкція.

Метою нашого дослідження є проведення порівняльного аналізу вживання перекладацьких трансформацій під час перекладу офіційно-ділових текстів за допомогою корпусних менеджерів *WordSmith Tools* та *Sketch Engine*.

Досягнення мети нашого дослідження передбачає визначення та вирішення низки **завдань**, а саме:

1. Дати визначення основним поняттям дослідження, якими є: корпусна лінгвістика та перекладацькі трансформації, визначити їхні функції, перспективи та напрямки розвитку.
2. Створити корпус офіційно-ділових текстів, на основі якого проведено дослідження вживання перекладацьких трансформацій та їхнього функціоналу в корпусі текстів.
3. Провести кількісний аналіз використання перекладацьких трансформацій за допомогою корпусних редакторів *WordSmith Tools* та *Sketch Engine* та, згідно з результатами аналізу, зробити висновок щодо еквівалентності вживання трансформацій та їх ефективності у перекладі текстів.
4. Вивчити медотичні розробки для застосування методів та засобів корпусної лінгвістики у викладанні; відповідно до методологічного аспекту, розробити вправи, що можуть бути впровадженні під час занять

із практики перекладу для студентів-перекладачів; проаналізувати ефективність використання таких елементів на практиці та сформулювати подальші перспективи цього напрямку лінгвістики із точки зору методики.

Для вирішення поставлених завдань були використані загальнонаукові, лінгвістичні, та емпіричні **методи** дослідження, а саме: структурний, з метою аналізу структури термінів; порівняльний, для аналізу частотності вживання певних граматичних форм; узагальнення, для виведення висновків на основі проаналізованого матеріалу; компонентний аналіз, з метою визначення теоретичних основ корпусного мовознавства, теоретичних основ поняття офіційного дискурсу та офіційно-ділового стилю, методичного доробку корпусної лінгвістики на основі праць науковців та зіставлення отриманих у ході дослідження даних; класифікація, для диференціації корпусів, стилів та перекладацьких класифікацій за певними ознаками; метод моделювання, застосований у дослідженні корпусних менеджерів; під час роботи з програмним забезпеченням був застосований метод індукції; контрастивний лінгвістичний аналіз буде використаний як етап дослідження найбільш поширених лексичних та синтаксичних невідповідностей.

Теоретична значущість роботи полягає у використанні результатів дослідження науковцями –лінгвістами, методистами, перекладачами та іншими спеціалістками-мовознавцями, отриманих завдяки різносторонньому аналізу методів та основ корпусної лінгвістики із перспективи застосування їх у перекладознавстві, зокрема у процесі аналізу мовних даних, у стильовому аналізі та роботі із засобами корпусної лінгвістики у методиці викладання.

Практичним значенням результатів, отриманих в ході нашого дослідження, є їх застосування вченими-мовознавцями в дослідженнях граматичних, стилістичних та лексичних структур та тенденцій в перекладознавстві сучасної англійської мови, а також у роботі з мовним матеріалом та в навчальному процесі.

У той же час, такі явища як стилістичне порівняння, перекладацькі трансформації ще не є досить дослідженими з позицій корпусної лінгвістики із застосуванням програмного забезпечення для аналізу корпусів текстів, що складає наукову **новизну** нашого дослідження.

Наше дослідження було апробоване в публікації у науковому збірнику «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» № 34 від 29 січня 2021 року; у доповіді на V Міжнародній науково-практичній дистанційній конференції «EURASIAN SCIENTIFIC DISCUSSIONS»; у публікації на конференції «The driving force of science and trends in its development: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference», що відбулась 4 листопада 2022; у статті у науковому журналі «Актуальні питання іноземної філології», Волинський національний університет імені Лесі Українки № 17 від 28.02.2023.

Робота складається з трьох розділів: теоретичного та двох практичних, по три, три та два підрозділів. Всього налічується 83 сторінок та 80 джерела. У першому розділі були проаналізовані праці науковців, які вже вивчали поняття корпусів текстів, їх класифікації і напрями розвитку, концепт та основні характеристики офіційного стилю та поняття перекладу і класифікацій перекладацьких трансформацій. У другому розділі описані та вивчені доступні програмні засоби корпусної лінгвістики, шляхом використання відповідного програмного забезпечення, проаналізовано корпуси текстів на предмет належності їх до певного стилю та проведене дослідження вживання вживання перекладацьких трансформацій у офіційно-діловому стилі. У третьому розділі було досліджено наявну методологію використання доробку корпусної лінгвістики у викладанні практики перекладу, а також проаналізована практична інтеграція таких елементів у освітній процес.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Основи корпусного мовознавства, поняття корпусу текстів та їх класифікації

Корпусна лінгвістика як напрямок прикладної лінгвістики визначає загальні принципи побудови лінгвістичних корпусів даних із використанням сучасних комп'ютерних технологій, окреслює методику відбору текстів та шляхи їх збереження та аналізу [67, с. 4]. Ця лінгвістична галузь розпочала своє активне становлення у 60-х роках ХХ століття у зв'язку із інтенсивним розвитком комп'ютерних технологій. Сам термін «корпусна лінгвістика» міцно ввійшов до наукового вжитку лише в останні десятиліття ХХ століття після публікації в 1983 році, за матеріалами конференції ICAME [11, с. 8].

В. В. Жуковська в своїх роботах зазначає, що корпусна лінгвістика як напрямок прикладної лінгвістики визначає загальні принципи побудови лінгвістичних корпусів даних із використанням сучасних комп'ютерних технологій, окреслює методику відбору письмових та усних текстів та шляхи їх збереження та аналізу [11, с. 4].

Головною метою цієї лінгвістичної галузі є об'єктивний опис мовної системи. Об'єктом її дослідження є текстовий корпус, який одночасно виступає в якості вихідного мовленнєвого матеріалу та є результатом діяльності цього мовознавчого напрямку. Предметом корпусної лінгвістики В. П. Захаров та С. Ю. Богданова визначають теоретичні основи і практичні механізми створення та експлуатації мовних корпусів. Головним завданням – повне й системне відображення змістовного спілкування мовою [16, с. 10]. В. В. Риков виділяє важливу особливість цього інформаційно-семіотичного напрямку лінгвістичних досліджень, таку як підхід до розгляду прикладних проблем лінгвістики конкретно в комунікативних процесах. Він стверджує, що в такому випадку в центрі уваги виявляється не мова як система, і не проблема її формалізації, а

процес змістовного спілкування мовою, і по можливості точний її опис, який може бути використаний для розв'язання науково-технічних завдань інформатики [31, с. 60].

За О. М. Демська-Кульчицькою, теоретичним підґрунтям корпусної лінгвістики є структуралізм. Тобто, для корпусних розвідок головним є постулат, що мова як об'єкт дослідження може бути вивчена лише у формі писемних та усних текстів [10, с. 45].

Головним поняттям корпусної лінгвістики за О.О. Селівановою є корпус мовленнєвої реалізації мови, що кваліфікується як сформована за певними вимогами вибірка мовленнєвого матеріалу, який може використовуватися для опису й дослідження мови як системи [36, с. 669]. Науковець також зазначає, що складниками корпусу є одиниці зберігання, базові одиниці, які можуть бути представлені словом, сполукою, синтагмою, висловленням, фрагментом тексту й цілим текстом залежно від мети створення корпусу. Одиниця зберігання може супроводжуватися параметризацією відповідних характеристик, у тому числі і джерела вилучення, а також маркерами деяких просодичних і паралінгвістичних особливостей природного мовлення [36, с. 669].

Нині існує декілька варіантів визначення поняття «корпус», запропонованих вітчизняними та зарубіжними дослідниками. За В. П. Захаровим корпусом текстів є значний за обсягом, представлений в електронному вигляді, уніфікований, структурований, розмічений, філологічно компетентний масив мовних даних, створений для вирішення конкретних лінгвістичних завдань [14, с. 4].

Е. Фінеган в своїх роботах, стверджує, що корпус – це зібрання текстів, що представлене в електронному форматі і, зазвичай, містить інформацію про ситуацію, в якій текст був створений, тобто інформацію про мовця, автора, адресата або аудиторію [53, с. 11]. Т. МакЕнері та Е. Уілсон, відповідно зазначають, що корпус – це зібрання мовних фрагментів, відібраних за чіткими критеріями для використання в ролі моделі мови [69, с. 7]. В. В. Риков описує корпус текстів як певне зібрання текстів, в основі якого лежить логічний задум,

логічна ідея, яка об'єднує ці тексти і втілена в правилах організації текстів в корпус, алгоритмі і програмі аналізу корпусу текстів, пов'язаною з цим ідеологією і методологією [31, с. 59]. А. О. М. Демська-Кульчицька визначає корпус як машиночитане, стандартно організоване зібрання репрезентативних для певної мови, діалекту або іншої підмножин(и) мов(и) писемних або усних текстів, призначених для лінгвістичного аналізу й опису, відібраних і впорядкованих згідно з експліцитними екстра- та інтралінгвальними критеріями [10, с. 42].

Так, формат представлення текстів у корпусі (*mode of communication*) може бути усним, писемним або змішаним; від режиму накопичення даних у корпусі (*data collection regimes*) залежать лінгвістичні завдання, заради вирішення яких і створюється корпус, і може бути обмеженим / необмеженим, моніторинговим [75, с. 171], статичним [43, с. 245]. Корпуси поділяються на багатомовні (*multilingual*) та одномовні (*monolingual*), анотовані (*annotated*) / неанотовані (*unannotated*) в залежності від наявності спеціальних міток, що приписуються словам у текстах корпусу та позначають різноманітні лінгвістичні категорії. Задля полегшення роботи з корпусом використовуються принципи повного врахування (*total accountability*) або відбору даних (*data selection*) [11, с. 22].

Корпусний аналіз дозволяє визначити частотність вживання слів і словосполучень, відповідно до якої можна вивчити слова, сталі вирази і фразеологізми, що характерні для досліджуваного концепту.

За В. В. Жуковською корпусний аналіз має такі ознаки: 1) емпіричний підхід до аналізу мовних даних (досліджуються реальні моделі мовної реалізації у природних текстах); 2) використання великих за обсягом, структурованих збірок природних текстів (корпусів) як основи для аналізу; 3) активне залучення комп'ютерних технологій для дослідження мовного матеріалу; 4) застосування квалітативних і квантитативних аналітичних методик для вивчення частоти вживання лінгвістичних одиниць, статистичних досліджень сполучуваності. [11, с. 2]

І як результат, завдяки акцентуванню уваги на актуальному мовному матеріалі, а не мовній інтуїції та інтроспекції, в ході корпусних досліджень у науковців виникає можливість абстрагуватися від суб'єктивності і спиратися на об'єктивність у вивченні мови.

Тобто, зі розвитком методів корпусних досліджень змінюється традиційний підхід до вивчення мови, а результати аналізу даних корпусу сприяють переоцінці низки лінгвістичних теорій [69, с. 1].

Все більше науковців вивчають природу корпусів, тому на сьогодні існує велика кількість їх класифікацій, проте основоположними вважаються дослідження Є. Карпіловської, Г. Кеннеді та Дж. Синклера.

Корпуси зазвичай поділяють на дві основні групи: до першої належать ті, що містять незмінені тексти; до другої – анотовані тексти. Під анотованими корпусами розуміються спеціально структуровані та підготовлені так, щоб користувач мав можливість опрацювати необхідний саме йому матеріал [10, с. 46]. Тобто, вони зазвичай містять позатекстову лінгвістичну інформацію, позначену спеціальними тегамі. Для тегування зазвичай використовують Стандартну узагальнену маркувальну мову (*Standardized Generalized Markup Language*) [37, с. 2].

Залежно від способу їх поповнення новими даними виділяють: статичні та динамічні корпуси; синхронні та діяхронні. Існують також одно-, дво- та багатомовні. Для потреб іноземців, які вивчають мову були створені навчальні корпуси. Крім того, відомі паралельні, тобто створені на матеріалі різних мов та порівняльні, тексти в яких поєднує певна тематика та проблематика різними мовами. Науковці ідентифікують також дослідницькі та ілюстративні корпуси, за призначенням та характером застосування.

Існує розподіл корпусів на загальномовні та спеціалізовані. Загальномовний корпус розглядають як репрезентацію національної мовної системи, а спеціалізований використовують для розв'язання часткових, особливих, галузевих та специфічних науково-дослідницьких завдань. Цю класифікацію запропонував Г. Кеннеді, який у межах спеціалізованих корпусів

виділяє тренувальні та тестові корпуси. Якщо перші створені для спрощення побудови машинної моделі мови, то другі – для програмного оброблення природної мови. До спеціалізованих науковець також відносить діалектні, регіональні, соціолектні та корпуси текстів, сформовані для використання тих, хто вивчає мову, а не є її носіїв [26, с. 23].

Дж. Синклер, в свою чергу, пропонує виділяти референційний корпус, який вважають базовим у корпусному дослідженні мови [75, с. 18].

Було також виділено експериментальний корпус, підтипами якого є літературний, створюваний для дослідження зразків писемного варіанту мови, з такими підкорпусами як проза, поезія і драматургія, і мовленнєвий - для вивчення зразків усної мови.

Завдяки своїй різноплановості, корпуси активно використовуються в наукових дослідженнях в таких галузях, як лексична семантика, граматична та лексична сполучуваність, стилістика, прагматика, діалектологія.

Активно застосовується корпусне мовознавство, зокрема створення конкордансів, словників слів та словосполучень на основі одномовних корпусів, а також багатомовних лексиконів і конкордансів із залученням паралельних текстових масивів із різних мов, в лексикографії [32, с. 249].

У галузі лінгводидактики з метою добору навчального матеріалу та створення ефективних посібників для вивчення мов створюються спеціальні корпуси, які дають змогу проаналізувати типові помилки при вивченні певної іноземної мови.

Підсумовуючи, ми можемо стверджувати, що при аналізі лінгвального матеріалу основна увага приділяється реальному функціонуванню мови задля визначення та вивчення її правил та особливостей. Також, завдяки методам корпусної лінгвістики дослідники можуть підтверджувати або спростовувати гіпотези про функціонування мови, та окреслювати нові напрями дослідження. У результаті, виникає можливість миттєво обробляти великі обсягу матеріалу і дібрати всі можливі у певному корпусі приклади вживання необхідних для аналізу одиниць.

Тобто, сучасна корпусна лінгвістика на разі активно розвивається, вченими досліджуються перспективи застосування її досягнень в різних галузях, з цією метою вивчаються нові та вже існуючі види корпусів текстів. Завдяки багатофункціональності та ефективності на сьогодні корпуси активно використовуються в багатьох мовознавчих дослідженнях таких, як лексикографія, соціолінгвістика, стилістика, лінгвістична варіантологія, судова лінгвістика, перекладознавство, методика навчання і вивчення іноземної мови.

1.2 Визначення офіційно-ділового стилю, його відмінні риси

Офіційно-діловий стиль – це один із функціональних стилів літературної мови, який використовується у оформленні ділових відносин між організаціями та установами, а також між членами суспільства в офіційній сфері їх спілкування [7, с.18]. Слід зазначити, що дискурс документів поступово набуває рис «євро-англійського», що сформувався в Європейському співтоваристві порівняно недавно і є логічним продовженням глобалізації та інтеграції європейських держав.

Термін визначається як різновид функціонального стилю, форма мовного спілкування, продиктована певними умовами побудови композиційно цілісного вислову [5, с.60]. Серед різних жанрів у діловому дискурсі можна назвати такі: письмово: специфікація, діловий лист, преїскурант, звіт, анкета, угода, бізнес-план, інструкції, фінансові документи та усні: співбесіда, зустріч, телефонний дзвінок, ділові дзвінки, конференція, презентація, річні збори.

Ділове мовлення – це різновид літературного, в межах якої І. Гальперін визначає такі види як мова: ділових юридичних, дипломатичних і військових документів [54, с. 36]. За його класифікацією виділяється 1) законодавчий підстиль, що використовується у сфері права, що регулює офіційно-ділові відносини між громадянами, між громадянами та державою, і втілюється в таких жанрах, як конституція, закон, нормативний акт, рішення тощо; 2) юридичний підстиль – використовується в юриспруденції, регулює певні правові та колізійні

відносини, втілений в актах, заявах, клопотаннях тощо; 3) дипломатичний підстиль – актуальний у сферах міждержавних відносин, політиці, економіці, культурі, регулює офіційно-ділові відносини між державами, громадянами різних держав, міжнародними організаціями та структурами, характерні жанри: записка, заява, ультиматум тощо; 4) адміністративно-бюрократичний підстиль, зазвичай притаманний професійно-виробничій сфері, регулює правовідносини та діловодство, регулює міжособистісні службові відносини, службові відносини між організаціями, установами, органами та юридичними особами [46, с. 68].

Відзначимо, що офіційно-діловий стиль є макросередовищем комунікації виключно у сфері офіційних взаємовідносин людей, а саме у сфері правових відносин і керування людьми. Ця сфера охоплює діяльність уряду, міжнародні відносини, юриспруденцію, торгівлю, економіку, військову галузь, сферу реклами, спілкування в офіційних установах, у житті окремої людини.

Головною особливістю офіційної документації (текстів інформаційного характеру) є чітка визначена форма, правила дотримання якої необхідні для вірної інтерпретації документа [60, с. 43]. До основних характеристик офіційно-ділового стилю належать: 1) висока регламентованість мови (визначений запас засобів вираження і способів їх побудови), 2) офіційність (суворість викладу, слова вживаються у прямому значенні, образність, як правило, відсутня, тропи зустрічаються дуже рідко), 3) безособовість лексичних конструкцій.

У структурі офіційно-ділового стилю виділяються два підстилі: офіційно-документальний (мова дипломатії та законів) та розмовно-діловий (службова переписка, ділові папери) [38, с. 59]. Відзначимо, що переклад офіційно-ділових текстів повністю зосереджений на передачі змісту, тобто має інформативний характер. Форма текстів переважно стереотипна. Незважаючи на високу культуру й стандартизацію ділової кореспонденції як у європейських, так і в українській мовах у перекладі доводиться застосовувати дослівний переклад [26, с. 83].

Учасниками ділового спілкування є організації, установи, підприємства, службовці, посадові особи. Тематично обмежене коло завдань, які вирішує

організація, характерно для корпоративної комунікації. Н. В. Ботвіна вважає, що відмінними рисами офіційно-ділового стилю є певні притаманні йому стилістичні особливості, а саме: нейтральний тон викладу змісту; точність і ясність у поєднанні з лаконічністю, стислістю і послідовністю викладу фактів; документативність (будь-який офіційний текст повинен мати характер документа), наявність певних даних, які мають певний порядок дозволяє зберігати визначену форму протягом тривалого часу; наявність усталеної мови, висока стандартизованість висловлювання; сувора регламентація тексту.

Як правило, ці основні ознаки є необхідними при формуванні системи мовленнєвих одиниць і способів їх використання в текстах ділових документів.

За словами В. В. Калюжної, невід'ємною частиною документів є такі ознаки, як логічність, формальність, беземоційність, точність, стереотипність та імперативність. Залежно від виду одні властивості мають першорядне значення, а інші – другорядне [19, с. 35]. Логічність – це, по-перше, існування понятійного апарату, по-друге, чітка логічна послідовність, по-третє, логічний вибір. Мовні засоби, що забезпечують логічність як стилістичну ознаку документів, – це сукупність синтаксичних ознак, що створюють послідовність викладу, тобто чітку архітектурну структуру тексту, складні речення тощо.

Офіційність документа забезпечується стабільним набором мовних засобів, що створюють ефект нейтральності, офіційності та об'єктивності, а саме: нейтральна лексика, запозичені слова, спеціальна термінологія, використання якої пов'язане з позамовними властивостями самого документа [30, с. 195].

Не менш важливою ознакою документів є наочність, що включає розуміння самої мети та засобів її досягнення. Особливістю документа офіційного стилю є точне вираження думки у викладі окремих положень і досягається шляхом оптимального підбору слів, форм і конструкцій, уникаючи неоднозначних тлумачень.

За М. Пилинським першою традиційною ознакою досконалості для «нехудожніх» стилів є стислість, а також відповідність таким вимогам: дотримання загальномовних та функціонально-стилістичних мовних норм;

чіткість у формулюванні словосполучень та виразів; використання максимально логічних і граматичних зв'язків між реченнями; уникання вставок і супровідних пояснень перед викладом основної думки [34, с. 269].

Також М. Пилинський визначив ряд вимог до мовних засобів офіційно-ділового стилю, як-от: активне використання суспільно-політичної та адміністративно-канцелярської термінології; вживання слів із прямим значенням; наявність мовленнєвих кліше; відсутність емоційно забарвленої лексики; наявність службової лексики; використання аббревіатур; наявність безособових і наказових форм дієслів та відсутність особових форм як засобу індивідуалізації автора; наявність віддієслівних іменників; вживання складних прийменників і сполучників; прямий порядок слів у реченні; використання загальних фраз, часто ускладнених однорідними, окремими, вставними реченнями [34, с. 234].

Отже, офіційно-діловий стиль характеризується різноманітністю термінів і понять. За сукупністю мовних засобів і прийомів основними характеристиками офіційно-ділового стилю є послідовність і точність фактів, ясність, однозначність і лаконічність висловлювань, наявність усталених висловів, вживання слів у прямому значенні, широке вживання спеціальних термінів, дотримання прямого порядку слів у реченні тощо. Офіційно-діловий стиль називають нейтральним, оскільки він призначений для використання у сфері ділових стосунків та не передає суб'єктивної оцінки того, що вивчається.

1.3 Поняття перекладу та класифікації перекладацьких трансформацій

Переклад – це процес інтерпретації та перетворення усних і письмових одномовних і двомовних об'єктів мовлення. Активними факторами є адресант (автор), текст, перекладач і адресат [40, с. 5]. У перекладі інтегруються способи мови, мовлення та мовленнєвої діяльності. У науковому товаристві загальноприйнятою стала теза, що шлях перекладу є однойменною номінацією методів пізнання [40, с. 6]. Виділяють такі види: письмовий, усний, синхронний,

двосторонній, словоцентрований, текстоцентричний, зворотний та інші. Універсальною ознакою синкретизму метазнаків є двобій ідей, виразів, результатів, порівнянь, модифікацій, що є основою для обґрунтування системності.

Орієнтиром перекладу є фактор *Tertium Comparationis*, який співвідноситься з процесами референтного зіставлення, знаходження значення ситуацій, світогляду та слугує довербальній інтерпретації найменування, мотиваційним компонентом лінгвокогнітивного підходу.

В. М. Манакін назвав цей термін квазісміслом. Онтогносеологічний підхід застосовано до векторів перекладу слів і речень. При перекладі слів увага акцентується на номінативних одиницях, а при перекладі речень – на квазізначеннях [29, с. 44]. Значні труднощі виникають при перекладі речень, оскільки не розпізнається багатозначність слів, загадковий прагматизм і лакуни в складах.

Відмінності проявляються як у процесі інтерпретації тексту в одномовному середовищі, так і в його трансформації в іншомовний простір. У останньому випадку розбіжність виникає внаслідок багатомовного семантичного оформлення або граматичного порядку кожної корелятивної системи. Труднощі перекладу (*horrorhows*) усувають фактори компетенції (*competence*) та компетентності (*performance*) [40, с. 6].

Транскодування, заміна мовних каналів зовнішньої форми поверхневими структурами вважається лінгвістичним розумінням, а транспозиція глибинних структур семіотичним (символічним). Адекватність перекладу не тотожна точності, принаймні щодо неузгодженості фонетичних структур мов. Доцільність підпорядковується семантичному виміру, у тріаді якого виділено фактори семантики, прагматики та синтаксису. На разі перевага віддається терміну адекватний або розумно конгруентний.

За Л. С. Бархударовим, перекладацькі трансформації – це численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, які здійснюються заради досягнення

перекладацької еквівалентності (адекватності перекладу) попри розбіжності у формальних і семантичних системах двох мов [3, с. 24].

Л. К. Латишев класифікує трансформації за типом відхилення від міжмовних відповідників, що поділяються на: морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншою або кількома; синтаксичні – заміна синтаксичної функції слів і речень; стилістичні – заміна стилістичного забарвлення частини тексту; семантичні – зміна змісту, а саме тих знаків, за допомогою яких описується ситуація; змішані – лексико-семантичні та синтаксико-морфологічні [26, с. 24].

У класифікації Л. С. Бархударовим, В. В. Бибіхіна розрізняються формальні ознаки: перестановки, доповнення, заміни, вилучення. Водночас слід зазначити, що поділ складнощів перекладу на граматичні та лексичні явища досить умовний, оскільки граматику будь-якої мови тісно пов'язана з лексикою, а спосіб передачі при перекладі граматичних форм і конструкцій часто залежить від їх лексичного змісту [3, с. 31].

Основними причинами наявності лексичних труднощів в офіційно-ділових текстах є відсутність нових термінів у мові перекладу, особливості багатозначності англійських та українських слів, особливості словотворення та поняття утворення в англійській та українській мовах та ін..

У перекладознавстві використовуються два основних підходи: трансформативний і денотативний [1, с. 62]. Відповідно до теорії трансформаційного підходу, переклад – це перетворення об'єктів і структур однієї мови на об'єкти і структури іншої мови за допомогою певних правил. Це означає, що слова та словосполучення в мові оригіналу замінюються їх еквівалентами в мові перекладу відповідно до певних правил і списків еквівалентів, зафіксованих у словниках і довідниках. Такий підхід найкраще підходить для роботи з науково-технічними текстами, де необхідно передати значення слова якомога точніше.

Відповідно до денотативного підходу переклад розглядається як процес, що складається з трьох фаз: етап сприйняття повідомлення мовою оригіналу;

етап формування когнітивної картини цього повідомлення; етап інтерпретації цього образу мовою перекладу.

Денотативний підхід до перекладу іншомовного тексту передбачає «вільний вибір засобів мови перекладу з метою передачі змісту повідомлення мовою оригіналу» [27, с.47]. Здебільшого такий підхід характерний для перекладу художніх текстів, особливо поетичних, оскільки суть перекладу таких текстів полягає не стільки в передачі основного змісту, скільки в передачі відповідних образів, здатних викликати відповідні асоціації та емоції у читача.

Вчені у свої роботах розрізняють трансформації беручи до уваги різні критерії. Зокрема існує декілька загальноприйнятих видів класифікацій перекладацьких трансформацій.

Спираючись на праці видатних учених А. М. Фітермана та Т. Р. Левицької, які потім були переосмислені такими українськими лінгвістами як: Л. М. Черноватий, В. І. Карабан, І.О. Пенькова, І. П. Ярощук можна виділити три типи перекладацьких трансформацій [39, с. 60]: граматичні трансформації, що передбачають: перестановки, вилучення і додавання, перебудова і заміна речень; стилістичні трансформації, що включають такі методи, як: синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші типи замін; лексичні трансформації: заміна, доповнення, уточнення та узагальнення речень, а також вилучення.

У роботах Л. К. Латишева зустрічається наступна класифікація типів перекладацьких перетворень: лексичні трансформації (заміна лексем контекстно-залежними синонімами); стилістичні трансформації (трансформація стилістичного забарвлення слова, що перекладається); морфологічні трансформації (перетворення однієї частини мови на іншу або її заміна кількома частинами мови); синтаксичні трансформації (перетворення синтаксичних конструкцій (слів, словосполучень і речень), зміна типу підрядних речень, зміна виду синтаксичного зв'язку, перетворення речень у словосполучення та перестановка. доповнення в складнопідрядних і складносурядних реченнях); семантичні трансформації (заміна символів) [27, с. 54-61].

Вчений Корунець І. В. виділяє такі основні типи трансформацій, які використовуються в процесі перекладу [24, с.150]: лексичні трансформації: транскрипція та транслітерація; калькування та лексико-семантичні заміни (конкретизація, узагальнення, модуляція); граматичні трансформації: синтаксична асиміляція (дослівний переклад); зміна структури речення; граматичні заміни (форми слова, частини мови або частини речення); лексико-граматичні трансформації: антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад), компенсація.

В.Н. Комісарова виділяє такі основні типи трансформацій: лексичні трансформації: транскрипція та транслітерація; калькування та лексико-семантичні заміни (конкретизація, узагальнення, модуляція); граматичні трансформації: синтаксична асиміляція (дослівний переклад); зміна структури речення; граматичні заміни (форми слова, частини мови або частини речення); комплексні (лексико-граматичні трансформації): антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад), компенсація [26, с. 210-225].

Тож, риси оригінального тексту, що належить до певного функціонального стилю, можуть впливати на характер процесу перекладу і вимагати від перекладача використання спеціальних методів і прийомів. У перекладі текстів виникає необхідність застосування трансформацій для подолання лексико-граматичних труднощів, причини яких полягають переважно у відмінностях картини світу англійської та української мов.

1.4 ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі ми розглянули такі базові поняття, як корпусна лінгвістика, корпус текстів, формат представлення текстів у корпусі, режим накопичення даних у корпусі, принципи, що використовуються в роботі з корпусами; поняття офіційно-ділового стилю, його особливостей та характерних рис; поняття перекладу та класифікації перекладацьких трансформацій.

Ми визначили головну мету корпусної лінгвістики, об'єкт та предмет дослідження, головне завдання, а також основні особливості та теоретичне підґрунтя.

Також проаналізували основні ознаки корпусного аналізу, в ході якого, як ми визначили, завдяки акцентуванню уваги на актуальному мовному матеріалі у науковців виникає можливість абстрагуватися від суб'єктивності і спиратися на об'єктивність у вивченні мови.

У нашій роботі ми також проаналізували класифікації корпусів текстів, серед яких виділи основні, як-от: багатомовні / одномовні; анотовані / неанотовані; статичні / динамічні корпуси; синхронні / діахронні; загальномовні / спеціалізовані; тренувальні / тестові корпуси та інші.

Ми також з'ясували, що завдяки своїй різноплановості результати досліджень корпусного мовознавства можуть бути використані в таких галузях як: лексикографія, судова лінгвістика, лінгвістична варіантологія, соціолінгвістика, перекладознавство, стилістика, методика навчання і вивчення іноземної мови та інших.

Крім того, ми з'ясували, що основна комунікативна функція офіційно-ділових документів полягає в передачі умов взаємовідносин між двома і більше сторонами. Особливістю ділового спілкування є те, що незалежно від того, хто є безпосереднім творцем документа і кому він безпосередньо адресований, офіційним автором і адресатом документа майже завжди є організація в цілому.

Таким чином, основна комунікативна функція офіційно-ділових документів полягає в передачі умов взаємовідносин між двома і більше

сторонами. Особливістю ділового спілкування є те, що незалежно від того, хто є безпосереднім творцем документа і кому він безпосередньо адресований, офіційним автором і адресатом документа майже завжди є організація в цілому. Ці відносини є стабільними і регулюються чинними правовими нормами.

Розглянули поняття перекладу, його види та мету. Крім того, ми дослідили догляди науковців на такий фактор як еквівалентність та адекватність, фактори що на них впливають та засоби їх втілення, тобто трансформації, до яких вдаються перекладачі з метою забезпечення максимально точної передачі інформації із мови оригіналу в мові перекладу.

Підсумовуючи, ми можемо стверджувати, що корпусна лінгвістика, відносно новий напрям розвитку мовознавства, нині активно вивчається вченими. Її доробок – багатогранний, і може бути корисний у дослідженнях в різних галузях. Стиль документів не є однорідним, він залежить від тематики, виду, напряму організації та призначення документа, пов'язаного з особливостями певного жанру. Основними стильовими ознаками документів є: логічність, об'єктивність, ясність, формальність, беземоційність, точність, стереотипність, конкретність, безособовість, узагальненість. Методи та засоби, що використовуються перекладачами, зазвичай, залежать від стилю до якого належить текст оригіналу. У роботі з документами існує тенденція до використання трансформативного підходу та різного типу перекладацьких трансформацій, які зазвичай класифікують як граматичні, лексичні та комплексні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИХ ТЕКСТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

2.2 Вивчення стилістичних особливостей документів за допомогою функцій корпусних менеджерів

Аналіз тексту із застосуванням прикладних засобів корпусної лінгвістики є актуальним та релевантним напрямком сьогоденних досліджень, тому, не дивним є той факт, що існує досить велика кількість, як онлайн-ових, так і інтегрованих у сучасне комп'ютерне обладнання програм, що дають можливість проводити лінгвістичний аналіз тексту, будувати конкорданси, обчислювати частоту вживань певних лексичних одиниць чи граматичних форм у текстах всіх жанрів та стилів. Безпосередня робота з корпусами текстів здійснюється за допомогою спеціалізованих програмних засобів, комерційних програм-конкордансів (*Manatee (Bonito)*, *LEXA*, *Virtual Corpus Manager (VMC)*, *XAIRA*, *MonoConc*, *AntCons*, *MicroConcord*, *ТАСТ*, *WordSmith*, *WordCruncher*, *IMS Corpus Workbench (CQP)*, *LEXA*), найбільш розповсюдженими з яких є *Microsoft Excel*, *Sketch Engine*, *WordSmith*.

За В. В. Жуковською, корпусний менеджер – це спеціальна пошукова система, що включає програмні засоби для пошуку даних у корпусі, отримання статистичної інформації й надання результатів користувачеві в зручній формі [8, с. 30]. Ця процедура має називу KWIC (*Key Word In Context*).

Sketch Engine – корпусний менеджер та програма для аналізу текстів, створена в 2003 році компанією “*Lexical Computing Limited*”, за ініціативою Адама Кілгарріффа [78, с. 6]. Головною метою є надання спеціалістам, які вивчають мовну поведінку (лексикографи, дослідники корпусної лінгвістики, перекладачі, тощо), змога формувати у великих збірках тексту складні та

лінгвістично-мотивовані запити [78, с. 23]. Відомо, що ця система використовувалась в декількох видатних словникових проєктах під керівництвом визнаних міжнародних інституцій, як от *Oxford University Press* або *Macmillan*. Sketch Engine складається з трьох основних компонентів: системи управління базами даних Manatee, веб-інтерфейсу пошуку Vonto та веб-інтерфейсу управління корпусом.

Спеціалізований механізм баз даних Manatee [78, с. 26] дозволяє швидко оцінювати запити, працюючи з великими корпусами даних та практично не має обмежень на розмір корпусу, найбільший на цей час містить близько 80 мільярдів слів. А завдяки графічному інтерфейсу користувача Vonto, що стала веб-основою корпусу починаючи з версії 2 (2004), вся система представлена користувачам у вигляді веб-додатку.

У нашому аналізі, було використано корпус текстів офіційно-ділового стилю *DGT-Translation Memory: A freely available translation memory in 22 languages*, що налічує загалом 59 106 576 слів та є доступним завдяки ресурсу *Sketch Engine* [77].

Визначною особливістю Sketch Engine є так званий скетч слів – односторінкове резюме колокаційної поведінки певного слова, статистично отримана з даних корпусу та структуровані відповідно до граматичних моделей, у яких вони зустрічаються (також називаються граматичними відносинами). Тобто, це функція, яка у нашому дослідженні мала високу граничну корисність у аналізі різного типу термінів, зокрема у виявленні суспільно-політичної та адміністративно-канцелярської термінології. Наприклад, було виявлено, за допомогою вище зазначеної функції, що у досліджуваному корпусі найчастіше вживаються такі леми як: *design (v) – 20 000 вживань*, *call (v) – 21 400*, *give (v) – 21 400*, *make (v) – 21 600*, *buyer (n) – 15 300*, *parties (n) – 12 800*).

Окрім того, основними функціями є дистрибутивний тезаурус – автоматизований тезаурус для пошуку слів зі схожим значенням або тих, що вживаються в подібному контексті [77, с. 25], що в свою чергу є критерієм для виявлення слів, що вживаються у прямому значенні. Як-от, до дієслова *design*,

що є одним із найуживанішим із наявних у корпусі, було сформовано тезаурус, та з'ясовано, що у подібних контекстах у корпусі офіційно-ділового дискурсу вживаються такі альтернативи як: *structure* – 179, *develop* – 369, *produce* – 159, *practice* – 219, *manage* – 210.

Списки слів – формування списків частотності вживання за певними встановленими критеріями [78, с. 25], що можуть стати базою для аналізу вживання службової лексики та безособових і наказових форм дієслів, віддієслівних іменників, складних прийменників і сполучників для подальшого співставлення з відмінними рисами певного стилю. Як-от для офіційно-ділового, характерне вживання дієслів (*make* – 210 000, *get* – 208 500, *take* – 175 100) та іменників (*product* – 195 200, *work* – 165 200), а також прийменників (*of* – 3 049 100, *to* – 2 599 300) та сполучників (*and* – 2 624 350, *but* – 852 300).

N-грами – створення частотних списків вживання кластерів слів, тобто це кількісний аналіз наявних у корпусі мовних кліше, тобто усталених виразів та сполук, що є характерними для певного дискурсу. Як-от, у проаналізованому корпусі наявні такі кластери, як: *the fact that* – 11 374, *in order to* – 14 658 ; *in terms of* – 15 320 *the number of* – 10 136 *as a result* – 18 546, *on the basis of* – 13 658.

Термінологічний пошук (одномовний та двомовний) – автоматичне вилучення термінів або кластерів термінів із текстів (на основі частотності вживання та лінгвістичних критеріїв) [78, с. 25]. Цю функцію ми застосували у термінологічному аналізі документів на предмет наявності у них не часто вживаних лексем, зокрема: *counselor*, *privatisation*, *solicitor*.

Діахронічний аналіз – виявлення слів, що з часом зазнали змін за частотою вживання [78, с. 25]. Зокрема, це аналітичний запит на пошук мовних трендів та модифікацій мовних виразів. Як-от, для офіційно-ділового стилю характерна тенденція до використання усталених скорочень та аббревіатур, тобто завдяки функції ми мали змогу відслідкувати використання лексичних одиниць, їх частотність та нормативність (*Adv. (advance)* – висхідний тренд, частотність у 216 вживань, *Obj.(object)* – висхідний тренд, 352 вживань, *ATAS (Air Transport Auxiliary Service)* – висхідний тренд, 132 вживань, *EU (European Union)* –

висхідний тренд, 198 вживань) (DGT-Translation Memory: A freely available translation memory in 22 languages).

Ми мали можливість різносторонньо дослідити документи, зокрема з метою визначення їх семантичних, граматичних характеристик, а також вивчити їх мовну поведінку та кластери. Було визначено маркери, характерні для певного стилю, тобто, на основі кількісного аналізу, ми з'ясували, що у корпусі вживаються такі частини мови як дієслова та іменники з переважаючою частотністю на відміну від прикметників та прислівників, безособових конструкцій та простих речень, що свідчить про стислість та лаконічність мови. А також з'ясували, що у корпусі вживається близько 30 605 203 термінів, що характерні офіційно-діловому стилю, разом з усталеними кліше та аббревіатурами.

У нашому дослідженні спрямованому на оптимізацію роботи перекладача з офіційно-діловим стилем за допомогою засобів корпусної лінгвістики, ми використали таке програмне забезпечення як WordSmith Tools, створивши корпус із добірки текстів, що перебувають у робочій базі авторів цього дослідження, до якої увійшли 22 документи офіційно-ділового спрямування, загальною кількістю 180 000 знаків, або 25 956 токенів [49]. Зокрема, до корпусу увійшли такі жанри офіційно-ділових документів як: угоди специфікації, ділові листи, звіт, інструкції, фінансові документи.

WordSmith Tools – це програмне забезпечення, що було розроблене британським лінгвістом Майком Скоттом, з Університету Ліверпуля і оприлюднене в 1996 році [76, с. 2]. Інструменти WordSmith представлені 80 різними мовами та можуть аналізувати файли, представлені в таких форматах, як .html, .xml та .txt. Основними інструментами цього корпусного менеджера є: Concord, що використовується для створення конкордансів; WordList, за допомогою якого здійснюється пошук всіх слів або кластерів корпусу, в алфавітному або частотному порядку; KeyWord, що використовується для створення переліків слів і словоформ відповідно до певних статистичних критеріїв у текстовому корпусі [65, с. 11].

Concord – це програма, яка об’єднує в конкорданс звичайного тексти або веб-текстові файли. Програма створює список конкордансу з інформацією про колокації слова пошуку, діаграм дисперсії, що показують, в якій позицій зазвичай вживається слово-пошуку, кластерного аналізу, що показує повторювані кластери слів (фраз) тощо.

Ця програма була використана нами у вивченні прикладів слова чи фрази в контексті. Завдяки такому аналізу, ми мали можливість сформулювати уявлення про те, як самостійно використовувати нове слово, в якому контексті та в якій граматичній позицій воно найчастіше вживається.

Як-от, мова офіційних документів характеризується використанням термінів й професіоналізмів відповідно до тематики й змісту службових документів [6, с. 165]. У першу чергу, це терміни економічні, дипломатичні та юридичні, зокрема після статистичного аналізу здійсненого за допомогою функції Concorde, WordSmith Tools, маємо такі результати, що наприклад *export* – *вжито 10*, *contract* – *112*, *business proposal* – *15* та ін.).

Використовуються також нетермінологічні слова адміністративно-канцелярської мови (*duly*– *46*, *properly* – *85*, *above stated* –*32* та ін.), а також канцеляризми, лексико-фразеологічних одиниць, які співвідносяться з часто повторюваними ситуаціями та поширеними поняттями (*within reporting period* – *32*, *taking into an account* – *65*, *it has been issued to submit* – *74*, *as discussed* – *84* та ін.).

У документах активно використовуються іменники, а саме назв людей за ознакою, характерною для певної дії або відношення (*seller* – *95*, *buyer* – *89*, *manufacturer* –*72* та ін.) або складних прийменників, які виражають певні стандарти змісту (*due to* – *69*, *acting on behalf of* – *23*, *in connection with* –*36* та ін.).

Також було виявлено, що в розглянутому документі часто використовуються кластери слів атрибутивно-субстантивного типу із забарвленням офіційно-ділового стилю (*graphical realization* – *15*, *integral part* –

38, *shipping documents* – 49 *ma in.*). Відповідно для адекватного відтворення виникає необхідність здійснення контекстних заміन.

Крім того, завдяки функції Concord ми маємо змогу зробити вибірку речень і проаналізувати синтаксичні особливості текстів, що увійшли до корпусу. Зокрема, ми знайшли тенденцію до використання прямого порядку слів у реченнях (625 302 *вживань: The Buyer has a right to submit a claim to the Seller of sharply defined faults within 5 (five) days since delivery date*) та вживання простих речень, часто ускладнених однорідними членами речення (325 685: *The price for the Goods includes the cost of transportation, packing, marking and loading, as well as other expenses of the Supplier, depending on delivery conditions*).

Ці синтаксичні особливості є характерними для офіційно-ділового стилю, до якого в свою чергу належать документи, що входять до корпусу.

Таким чином, у контексті аналізу дискурсу, зокрема офіційно-ділового, ця функція може бути використана для кількісного та якісного аналізу текстів, зокрема з метою визначення їх стильової належності, щоб в подальшому врахувати цю інформації у процесі перекладу.

KeyWord – це програма, за допомогою якої формується вибірка слів, частота яких надзвичайно висока в порівнянні з деякою нормою. Ключові слова є корисним способом охарактеризувати текст або жанр. Програма аналізує слова в заданому тексті та порівнює частоти з довідковим корпусом, щоб створити списки «ключових слів», на основі списків створених за допомогою інструмента WordList. Передбачається, що один із них є великим списком слів, що буде використаний для еталонного порівняння, а інший – це список слів на основі цільового тексту для аналізу.

Завдяки цій функції ми мали змогу наочно сформувати частотний список слів, що вживаються у документі, щоб кількісно проаналізувати граматичні категорії, які вживаються у офіційно-діловому стилі, зокрема згідно класифікації М. Пилинського [34, с. 236], у офіційному стилі вживаються переважно дієслова пасивного стану та складні прийменники та сполучники. Наприклад, ми сформували частотний список, згідно якому у текстах переважно вживаються

дієслівні форми (*is provided* – 36, *are been* – 42, *are used* – 65), прийменники (*without* – 72, *of* – 89). Тобто, завдяки частотному аналізу функції KeyWord, виникає можливість кількісно співставити граматичні маркери слів для аналізу структури тексту та визначення його належності до певного стилю, на основі певної класифікації.

WordList – це програма для створення списків слів на основі одного або кількох простих текстових файлів. Списки слів автоматично генеруються як в алфавітному, так і в частотному порядку, а також є функція створення списку маркерів слів. Завдяки WordList виникає можливість порівняти два списки або провести аналіз узгодженості (простий або детальний) для подальшого стилістичного порівняння. Списки слів не обов'язково повинні складатися з окремих слів, вони можуть складатися з кластерів, тобто декілька слів, що часто вживаються разом.

Завдяки цій функції, ми провели аналіз корпусу текстів. Створивши Word list на основі нього, ми визначили, що у тексті переважають прийменники (*of* – 1700 вживань, *та інші*) сполучники (*or* – 474 *and* – 824, *та інші*), іменники (*agreement* – 226 *parties* – 121, *та інші*) та дієслова (*are/is* – 182/90, *state* – 79, *та інші*), також чітко прослідковується тенденція до низької частотності використання прикметників (*current* – 54, *following* – 34, *інші* - відсутні) та прислівників (*herein* – 35, *hereby* – 36, *інші* - відсутні).

Таким чином, використавши функцію, перекладач має змогу попередньо класифікувати належність тексту до офіційного стилю, якому притаманні такі риси як відсутність образного мовлення та деталізації, емоційно забарвленої лексики [49, с. 38] що зумовлені обмеженим використанням прикметників та прислівників.

Отже, на сьогодні існує досить велика кількість програмного забезпечення, призначеного для роботи з корпусами текстів. Такі корпусні менеджери можуть бути представлені як онлайн-програмами, так і тими, що працюють оффлайн. Вони об'єднують функції, які надають можливість ефективно та швидко працювати з великими об'ємами мовної інформації. Зокрема є дієвими

інструментами у аналізі тексту, так як їх функції допомагають дослідити лексичні одиниці з різних спектрів і можуть бути використані зокрема для вивчення різних типів вживаної лексики; визначення загальних кластерів слів; порівняння частоти вживання слова в різних текстових файлах або жанрах; порівняння частоти вживання спільнокоренових слів або еквівалентів перекладу між різними мовами; граматичних конструкцій та стильових маркерів. Зокрема ці функції ефективно застосовуються у перекладі текстів певного стилю.

2.2 Використання функцій Sketch Engine у аналізі лексичних перекладацьких трансформацій в офіційних документах

У перекладознавстві, термінами називають слова та вирази, що позначають конкретні предмети та поняття, що використовуються фахівцями в певній галузі [58, с. 164]. Деякі з них унікальні і не мають іншого значення в будь-якій іншій сфері. З іншого боку, існують однойменні терміни, значення яких різняться в залежності від сфери застосування. Труднощі у перекладі термінології виникають зазвичай у зв'язку зі багатозначністю термінів, відсутністю перекладних відповідників у випадку неологізмів, національною варіативністю термінів. Оптимальним варіантом перекладу термінів є пошук відповідника у мові оригіналу, що починається з аналізу властивостей нового поняття. Якщо в основі терміна лежить його найважливіша властивість або вдале порівняння, то в інших мовах ці символи розуміються як визначальні.

Підбираючи еквівалент до терміну, перекладач має змогу звернутися до корпусного менеджера, та проаналізувавши використання слова в різних контекстах прийняти рішення, щодо застосування певної трансформації для адекватної передачі його сенсу. Як-от:

- (1) *До визначених обов'язків у рамках кожного проєкту відносять: ...надання оновленої інформації про статус проєкту вищому керівництву та іншим зацікавленим сторонам. – The specific duties for each project may include: ...providing status updates to senior*

management and external stakeholders ([Base of official documents, Text 1](#)).

Під час перекладу словосполучення було застосовано калькування із використанням відповідника, що відтворює морфемний склад слова та частини стійкого словосполучення мови оригіналу [25, с.182]. Доцільність вживання цього відповідника передбачала аналіз, тому ми використали функцію корпусного менеджера Sketch Engine, отже:

modifiers of "senior management"	verbs with "senior management" as object	verbs with "senior management" as subject
director ...	enable ...	examine ...
more ...	involve ...	emerge ...
own ...		support ...
		need ...
		take ...

"management" and/or ...	"senior" and/or ...	prepositional phrases	possessors of "senior management"
		... of "senior management" ...	pilkingtons ...
		... by "senior management" ...	station ...
		"senior management" of ...	
		... to "senior management" ...	
		... with "senior management" ...	
		... from "senior management" ...	
		"senior management" in ...	
		... in "senior management" ...	
		... for "senior management" ...	

Рис. 1 Застосування функції «Word Sketch», Sketch Engine

Таким, чином програма Word Sketch сформує частотні списки найбільш уживаних граматичних парадигм, в яких вживається проаналізований термін, щоб прийняти рішення, щодо трансформації, яку необхідно використати під час його перекладу.

Корпусний менеджер Sketch Engine дає змогу перекладачу проаналізувати використання терміну в контексті та його граматичної форми.

(2) *При узгодженні умов поставки Сторони використовують Правила Міжнародної торгової палати "Інкотермс" в редакції 2010 року. – The Parties shall follow International Chamber of Commerce Rules, Incoterms version 2010 to coordinate delivery conditions* ([Base of official documents, Text 14](#)).

Транскодування застосовується для компенсації відсутньої у мові перекладу одиниці (передача звукової/графічної форми слова засобами мови

перекладу) [25, с.182], тож за допомогою функції Concordance перекладач знаходить всі відомі програмі випадки цієї лексеми та прийняти рішення щодо схожості мовної ситуації у відомому йому випадку та еквівалентності цього слова.

☐ Details	Left context	KWIC	Right context
1 ☐ ☐ Written books a... " and " cif" could be defined by reference to the current version of Incoterms (International Rules for the Interpretation of Trade Terms, publisher			
2 ☐ ☐ Written books a... bear in mind that statutes and standard form documents, such as Incoterms , are altered and updated from time to time. </s><S>In the event of			
3 ☐ ☐ Written books a... o great a separation from commercial practice. </s><S>The ICC's Incoterms are widely used by exporters and forwarders involved in the shippr			
4 ☐ ☐ Written books a... i internationally observed standard terms and sales rules, such as INCOTERMS required the seller to supply the buyer with a 'clean' document of ti			

Рис. 2 Застосування функції «Concordance», Sketch Engine

Тож, цей термін у мові перекладу зазвичай вживається в іменниковій формі множини, а трансформація транскрибування використана доцільно і адекватно.

Перекладача перевіряє наявність прямого відповідника оригінального слова у мові перекладу як от:

- (3) *Сторони звільняються від відповідальності за повне або часткове невиконання зобов'язань за Контрактом, якщо це стало наслідком **об'єктивних обставин непереборної сили**, таких як військові дії, міжнародні санкції, природні стихії, дії влади та інші обставини, які виникли після укладання цього Контракту та безпосередньо впливають на його виконання. – The Parties shall be relieved of liability for full or partial non-execution of their contractual obligations if they are prevented from it by **any cause outside their reasonable control** including military actions, international sanctions, natural calamities, official acts of authorities and other causes, which emerged after conclusion of this Contract and have direct influence on its execution ([Base of official documents, Text 1](#)).*

У прикладі використовується описовий переклад лексеми, за допомогою якого розкривається значення мовної одиниці за умов відсутності концепту у мові перекладу [25, с.183].

Корпусний менеджер дає змогу перевірити контекстуальну доцільність використання певного словосполучення, що утворилось внаслідок перекладацької трансформації, та дослідити частотність вживання певної граматичної форми або кластеру слів.

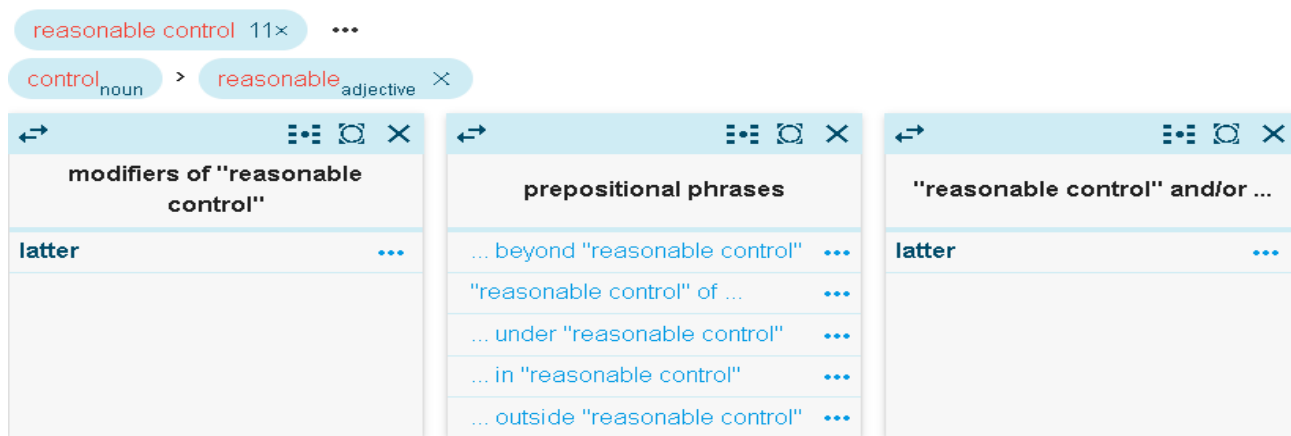

Рис. 3 Застосування функції «Word Sketch», Sketch Engine

Використовуючи програму *Word Sketch*, ми проаналізували прийменники, що найчастіше згадуються з вищезгаданим терміном та дійшли висновку, що використання прийменника «*outside*» доцільне у вищезгаданому словосполученні. Програма дає нам можливість спостерігати саме за цим кластером слів у речення за допомогою функції *Concordance*.

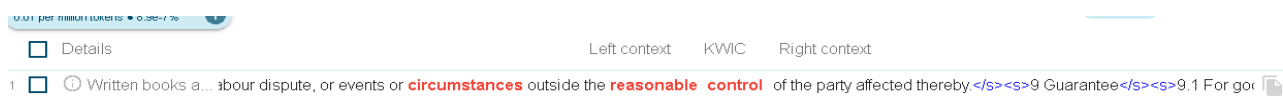

Рис. 4 Застосування функції «Concordance», Sketch Engine

Вищезгадане словосполучення доцільно вживати у офіційному контексті, зокрема у контракті воно досить часто вживається в такій формі та для передачі відповідного сенсу. Проте термін «*обставин*», що був трансформований в «*cause*» викликає питання, тож проаналізуємо ще декілька випадків використання цього кластеру.

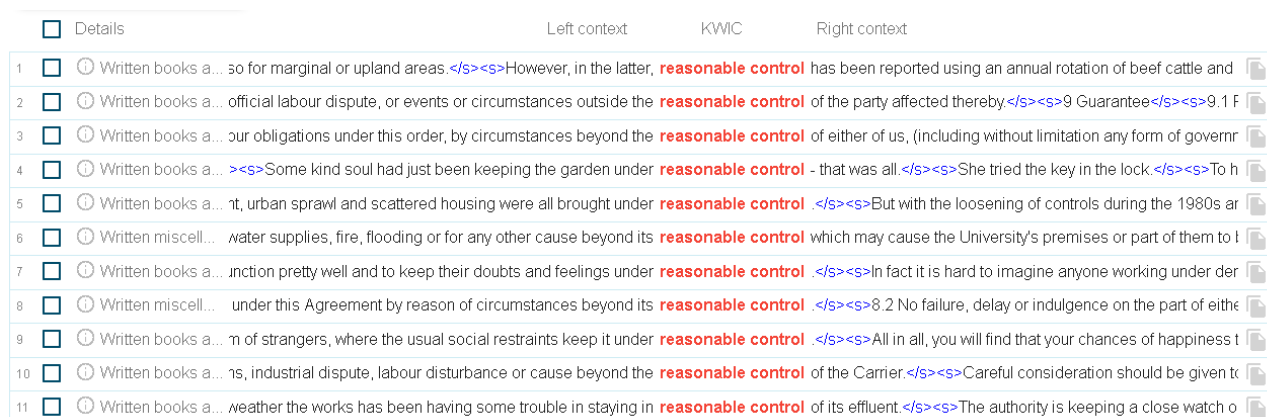

Рис. 5 Застосування функції «Concordance», Sketch Engine

Таким чином, допускається вживання обидвох відповідників, тож подальше рішення щодо здійснення трансформації залежить від перекладача.

Конкретизація (слово ширшої семантики в оригіналі замінюється словом вужчої семантики) є однією з найрозповсюдженіших під час перекладу термінів в офіційно-діловому стилі [25, с.183]. Наприклад:

- (4) *У разі, якщо Товар виявиться дефектним або таким що не відповідає умовам Контракту, він підлягає безкоштовній заміні, або його вартість підлягає поверненню Покупцю або відповідному зменшенню. – Should the Goods be found faulty or not conforming to the terms of the Contract, they are to be replaced free of charge or the **purchase price** is to be refunded to the Buyer or proportionally decreased ([Base of official documents, Text 10](#)).*

Трансформація зумовлена відмінностями у функціональних особливостях словникових еквівалентів лексичних одиниць оригіналу й частіше використовується при перекладі слів із ширшим значенням. Тож, функція Concordance перевіряє вживання конкретизованої лексеми в певному контексті, щоб переконатися в доцільності цієї трансформації під час перекладу.

2	☐	Written books a... egotiate the vendor's finance arrangements, particularly if the	purchase price	will be a significant realisation for the vendor.</s><s>Further c
3	☐	Written books a... mary</s><s>Consideration shares</s><s>If part or all of the	purchase price	comprises shares in the purchaser, the purchaser must check
4	☐	Written books a... ill to comply with certain procedural requirements.</s><s>The	Purchase Price	</s><s>HOW IS THE PRICE ESTABLISHED?</s><s>There
5	☐	Written books a... ommended that it does not form too significant a part of the	purchase price	as this will distort priorities.</s><s>The purchaser is likely to i
6	☐	Written books a... deemed to occur during the interim period.</s><s>CAN THE	PURCHASE PRICE	EVER BE TOO LOW?</s><s>Naturally the objective of all pu
7	☐	Written books a... where the purchaser should become cautious if, in reality, the	purchase price	appears too low particularly if the purchaser is concerned abc
8	☐	Written books a... ate of solvency</s><s>For such instances to be relevant, the	purchase price	for the assets must be significantly less than market value.</s>
9	☐	Written books a... ers.</s><s>Transactions at an under value</s><s>Where the	purchase price	is particularly low, the purchaser may be at risk if the acquisiti
10	☐	Written books a... s for breach of warranty, or (b) make a retention of part of the	purchase price	to deal with identified liabilities; or (c) reduce the price.</s><s>
11	☐	Written books a... red.</s><s>Therefore a negotiated sum is retained out of the	purchase price	and some or all will be released to the purchaser once the act
12	☐	Written books a... ded (in that case nearly £100,000) can be far in excess of the	purchase price	paid for the assets (in that case approximately £100) if the los
13	☐	Written books a... ile agreement-Appendix III).</s><s>This is normally set at the	purchase price	or the upper limit of the price if this cannot be determined at c
14	☐	Written books a... nnot be determined at completion.</s><s>Whether or not the	purchase price	is an appropriate or indeed adequate upper limit is arguable l
15	☐	Written books a... hall not be liable if the purchaser completed the sale at the full	purchase price	despite the fact that it had knowledge of a particular breach of
16	☐	Written books a... One possibility is for the purchaser to provide that part of the	purchase price	will be reduced and repaid to the purchaser if certain material
17	☐	Written books a... ; the purchaser would prefer to make a retention of part of the	purchase price	and only pay this to the vendor once certain levels of material
18	☐	Written books a... the purchaser may wish to make a retention out of part of the	purchase price	which it then uses for satisfying the creditors.</s><s>The purc
19	☐	Written books a... be developed which may be complicated but under which the	purchase price	is paid in instalments and the precise amount of the instalmer
20	☐	Written books a... ngly, Newco would be liable to pay the VAT in addition to the	purchase price	for the asset or property concerned.</s><s>Although it is curm

Рис. 6 Застосування функції «Concordance», Sketch Engine

Перекладач аналізує мовне середовище, в якому вживається потенційний відповідник та з'ясовує, що конкретизований відповідник належить офіційно-

діловому стилю та передає семантичне та логічне навантаження, що має словосполучення у мові оригіналу.

Генералізація (слово з вузьким значенням замінюється словом із ширшим) [25, с.184] може призвести до деякої втрати точності інформації. Її варто застосовувати лише у випадках, коли використання словникового еквіваленту слова, що перекладається, може призвести до порушення граматичних чи стилістичних норм перекладу. Наприклад:

(5) *Печатки та штамп Продавця, **текст** яких викладений українською мовою, допускаються.– Seals and stamps of the Seller, **contents** of which are in Ukrainian language, are admissible* ([Base of official documents, Text 1](#)).

У реченні мови оригіналу ми маємо слово «*текст*» прямиий відповідник якого є «*text*» [17, с. 351], за узгодженням з контекстом його значення генералізується до «*contents*». Вживання цього відповідника ми аналізуємо за допомогою Concordance:

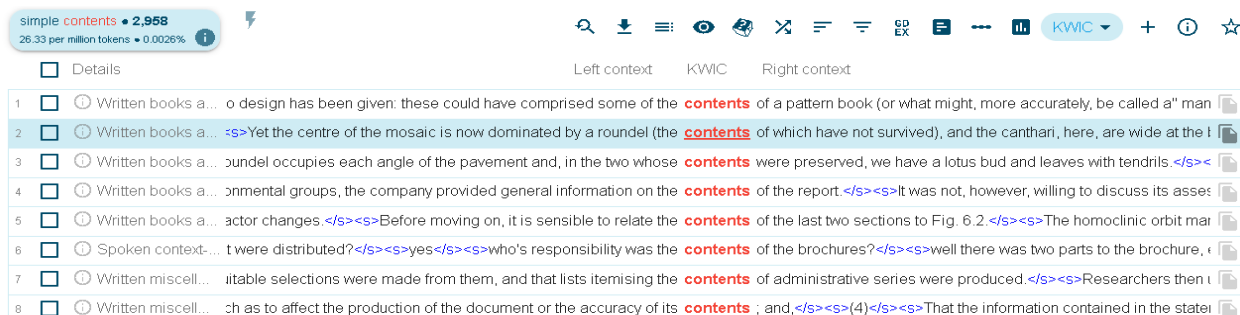

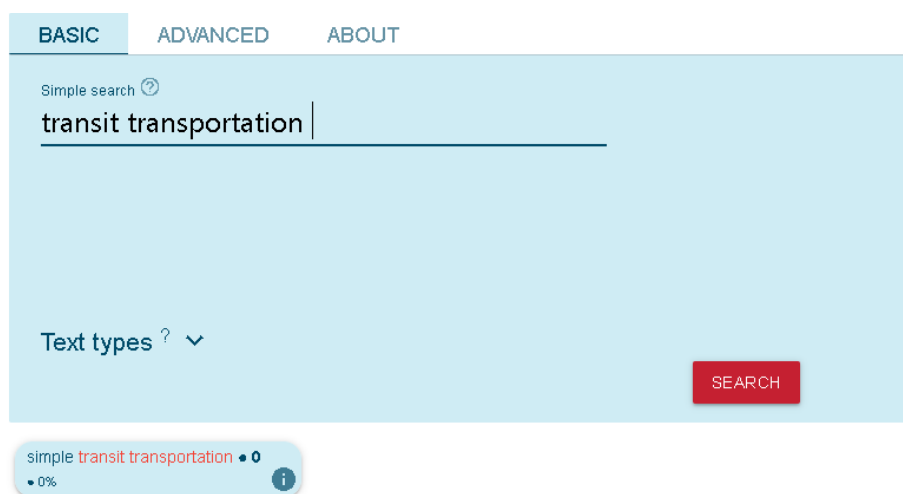
Рис. 7 Застосування функції «Concordance», Sketch Engine

В позиціях 1, 4, 5 та 8 на Рис.7, ця лексема вживається зі схожим смисловим навантаженням та подібному контексті. Тож, використання вищезгаданої трансформації є доцільним.

Лексичні трансформації часто вимагають додавання або вилучення деяких елементів. Введення додаткових слів зумовлене кількома причинами: відмінностями в структурі речень і тим, що більш стислі англійські речення вимагають більш розгорнутого викладу думок українською мовою [25, с.177]. Відсутність слова-відповідника або відповідного лексико-семантичного варіанта слова також є причиною введення додаткових слів під час перекладу. Як-от:

(6) *Упаковка Товару повинна забезпечувати його захист від пошкоджень при **перевезенні** та зберіганні. – The packing and conservation should ensure full protection against damage while in **transit transportation** and storage* ([Base of official documents, Text 13](#)).

У цьому реченні слово «перевезення», словниковий варіант якого «transportation» розширене [17, с. 652], та у реченні використане «transit transportation», з метою передачі семантичного навантаження терміну у мові оригінали засобами мови перекладу.

Nothing found

Рис. 8 Застосування функції «Concordance», Sketch Engine

За допомогою програми Concordance, ми бачимо, що вживання цього терміну є не типовим для мови перекладу, тож використання цієї трансформації небажане у цьому випадку.

Оскільки мови оригіналу та перекладу мають різні мовні норми та традиції, задля досягнення адекватності необхідно відхилення в перекладеному тексті від оригіналу. У такому випадку перекладач вдається до модуляції (прийом контекстної заміни, коли в перекладі використовується слово, значення якого є логічною прогресією значення слова, що перекладається) [25, с.178]. Наприклад:

(7) *Сторони звільняються від відповідальності за повне або часткове невиконання зобов'язань за Контрактом, якщо це стало наслідком*

об'єктивних обставин непереборної сили...– The Parties shall be relieved of liability for full or partial non-execution of their contractual obligations if they are prevented from it by any cause outside their reasonable control... (Base of official documents, Text 4).

Доцільність використання цієї трансформації ми, перш за все, можемо перевірити за допомогою програми Concordance, шляхом аналізу використання цього терміну в подібних контекстах та співставлення їх текстом для перекладу.

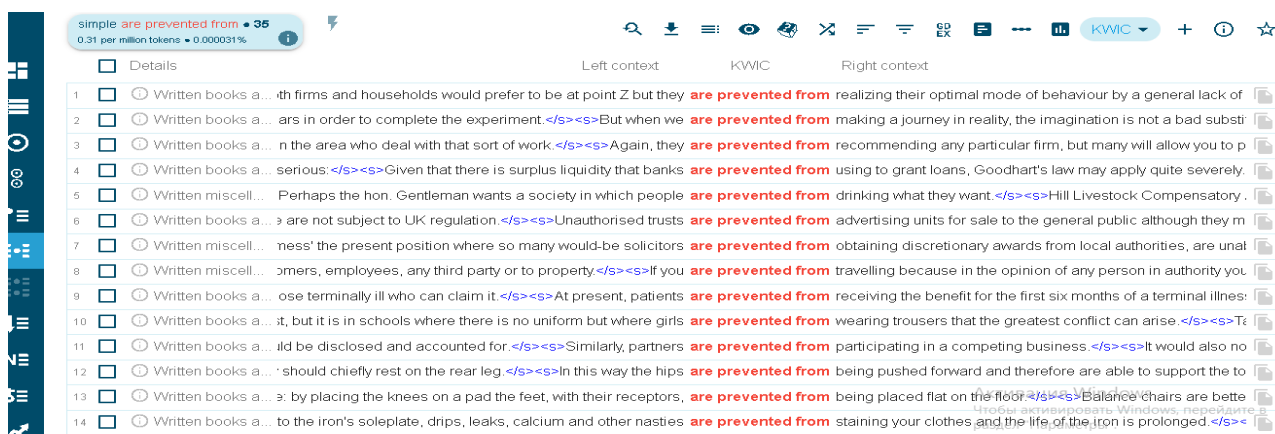

Рис. 9 Застосування функції «Concordance», Sketch Engine

Вищезгадане словосполучення доцільно вживати в офіційно-ділових текстах, воно передає семантичне навантаження слова з мови оригіналу.

Отже, як наслідок перекладацького аналізу ділових паперів було виявлено, що характерною рисою документації є вживання великої кількості спеціальної термінології, значення і особливості якої визначаються змістом документу та сферою його використання. Для передачі лексичного значення слова використовують такі перекладацькі трансформації як конкретизація, генералізація, додавання, вилучення та смисловий розвиток. З метою аналізу актуальності вживання певних лексичних одиниць у мові перекладу, перекладач має змогу використати корпусний менеджер, зокрема Sketch Engine. Таким чином, з'являється можливість розглянути найпоширеніші контексти вживання певного терміну, його найуживанішу граматичну форму та доцільність використання у текстах певного спрямування, зокрема офіційно-ділових документах.

2.3 Застосування *Wordsmith Tools* для аналізу граматичних трансформацій, у перекладі офіційно-ділових текстів

Урахування факторів передачі будь-якого тексту в рамках міжкультурної комунікації базується на особливостях мовної культури, типі та механізмі соціального кодування мов оригіналу та перекладу. Такий підхід дозволяє нам по-новому поглянути на вирішення практичних проблем, пов'язаних із проблемами перекладу. Ключову роль відіграє не лише володіння соціальними знаннями про офіційно-діловий стиль, термінологію, а й особисті якості перекладача, оскільки передача кожного тексту включає взаємодію мов, а отже й культурних понять. Для адекватної та еквівалентної передачі тексту, необхідно знати специфіку соціальних норм та культур, між представниками котрих відбувається спілкування.

Для полегшення та модернізації роботи перекладача з текстами, зокрема офіційно-діловими, на прикладі корпусних менеджерів розглядається використання інструментарію корпусної лінгвістики. У нашому дослідженні для аналізу обраних перекладачем відповідників ми використали таке програмне забезпечення як *WordSmith Tools*, створивши корпус із добірки текстів, що перебувають у робочій базі авторів цього дослідження, до якої увійшли двадцять два документи офіційно-ділового спрямування, загальною кількістю 180 000 знаків, для подальшої оптимізації роботи з цим дискурсом [49].

Завдяки створенню добірки одномовних текстів, що об'єднані спільним дискурсом, полегшується процес аналізу перекладеної одиниці на відповідність її семантичної та стильової доцільності. Таким чином, у дослідженні було висунуто припущення, щодо корисності використання корпусних менеджерів, зокрема *WordSmith Tools* у аналізі доцільності та адекватності використання перекладацьких трансформацій, у текстах офіційно ділового спрямування. Наприклад у випадках, коли форма однини в англійській мові відповідає формі множини в українській мові або навпаки, і перекладачеві необхідно прийняти рішення стосовно застосування перекладацької трансформації [24, с.78]. Як от:

(8) *Ціни і загальна вартість Контракту – Price and Total Value of the Contract* ([Base of official documents, Text 5](#)).

Таким чином, у перекладі відображено використання трансформації заміни однини множиною і навпаки. Ця трансформація широко застосовується під час перекладу документів, а за допомогою функції Concordance у WordSmith Tools перекладач має змогу проаналізувати обраний відповідник та впевнитися щодо доцільності його використання.

N	Concordance	Set	Tag	Word #	Sent #	Sent Pos	Para #	Para Pos	H... #	H... Pos	Sect #	Sect Pos	File	Date	%
1	папати "Інкотермс" в редакції 2010 року. 2. Price and Total Value of the Contract 2.1. The total			270	0	268	0	268			0	268	Новый текстовый	20227.2000	5,0%
2	be changed during this Contract execution. 2.2. The price for the Goods shall be coordinated by the			298	0	296	0	296			0	296	Новый текстовый	20227.2000	5,4%
3	Specification and other shipping documents. The price for the Goods includes the cost of			323	0	321	0	321			0	321	Новый текстовый	20227.2000	5,8%
4	are to be replaced free of charge or the purchase price is to be refunded to the Buyer or			839	0	837	0	837			0	837	Новый текстовый	20227.2000	14,7%
5	. The description, quantity of the Samples, their price, delivery and payment conditions shall be			204	0	202	0	202			0	202	Новый текстовый	20227.2000	8,6%
6	free of charge delivery basis of the Samples, there price shall be indicated for customs purposes only			229	0	227	0	227			0	227	Новый текстовый	20227.2000	9,6%
7	and may be changed during its execution. 3.2. The price for the Goods shall be agreed by the Parties			520	0	518	0	518			0	518	Новый текстовый	20227.2000	20,7%
8	Specification and other shipping documents. The price for the Goods includes the cost of			545	0	543	0	543			0	543	Новый текстовый	20227.2000	21,7%
9	conditions according to the «Incoterms 2010», the price and other conditions necessary to a proper			849	0	847	0	847			0	847	Новый текстовый	20227.2000	33,9%
10	are to be replaced free of charge or the purchase price is to be refunded or proportionally decreased			1 530	0	1	0	1			0	1	Новый текстовый	20227.2000	59,6%

Рис. 10 Застосування функції «Concordance», WordSmith Tools

Завдяки результату нашого запиту на основі добірки офіційних документів, ми можемо зробити висновок, що зазвичай у текстах цього стилю перекладена лексема вживається у множині у мові оригіналу «Ціни», а у мові перекладу доцільно використати однину «Price» для передачі семантичного змісту. Тож, вживання цієї трансформації є доцільним у цьому випадку.

Використовуючи функцію корпусного менеджера перекладач перевіряє наявність схожої одиниці у перекладених текстах цього стилістичного спрямування та приймає рішення на основі цього аналізу. Перекладацька трансформація заміни однини множиною і навпаки застосовується через невідповідність мови оригіналу та перекладу, щоб надати реченню форму та стислість, притаманні англійській мові та офіційно-діловому стилю.

Зміна частини мови – це найпоширеніший вид трансформації морфологічного рівня, що спричинена різними нормами сполучуваності слів у мовах оригіналу та перекладу, або відсутністю частини мови (наприклад, артикль) з відповідним значенням у мові перекладу [24, с.80]. В офіційно-діловому дискурсі така трансформація обумовлена необхідністю дотримання вимог, щодо стислості та неемоційності тексту.

(9) *Про готовність партії Товару до поставки... – When the Goods are ready to ship... (Base of official documents, Text 1).*

У цьому випадку відбулась заміна на іменника «готовність» в українській мові на англійське дієслово пасивного стану «are ready».

Concordance Cluster list (unsaved)

N	Cluster	Freq.	Set	Length
1	ARE READY	2		2

Рис. 11 Застосування функції «Clusters», WordSmith Tools

Функція Clusters у програмі Concordance уможлиблює застосування пошуку певного кластеру слів. У нашому прикладі це дієслова у пасивному стані. Відповідник, що використовується у текстах означеного стилю, та трансформація не спотворюють семантичний зміст слова.

(10) *У разі запізнення в поставці партії Товару, виключаючи провину Покупця, більш, ніж на 7 (сім) днів проти термінів, узгоджених сторонами в специфікаціях... – Failing to deliver a consignment of Goods for 7 (seven) days, excluding the Buyer's fault, over the time coordinated by the Parties in the Specification... (Base of official documents, Text 1).*

У мові оригіналу використовується іменникове словосполучення, що при перекладі передається безособовою формою дієслова. Для перевірки доцільності використання цієї трансформації використаємо Concordance.

N	Concordance	Set	Tag	Word #	Sent #	Sent Pos	Para #	Para Pos	H... #	H... Pos	Sect #	Sect Pos	File	Date	%
1	regarded as the date of the claim to the Seller. 10.4. Failing to deliver a consignment of Goods for 7			1 872	0	1	0	1			0	1	Новый текстовый	20227.2000	33,4%
2	not delivered in due time per day of delay. 10.5. Failing to pay for the Goods for 7 (seven) days over			1 937	0	1	0	1			0	1	Новый текстовый	20227.2000	34,3%
3	the claim (including documents and samples). 7.3. Failing to deliver a consignment of Goods for 2			1 772	0	1	0	1			0	1	Новый текстовый	20227.2000	68,4%

Рис. 12 Застосування функції «Concordance», WordSmith Tools

Програма демонструє нам, що така форма дієслова вживається для перекладу слова з подібною семантикою, тож трансформація додає перекладу еквівалентності. Ця трансформація зберігає нейтральний тон речення та усуває необхідності вживання додаткових конструкцій в реченні.

Тобто, використання наведених вище лексико-граматичних перекладацьких трансформацій у процесі перекладу англомовних текстів офіційного стилю засобами української мови зумовлено різною мовною природою англійської та української мови і є необхідною умовою вирішення проблеми адекватності перекладу. Корпусні менеджери в свою чергу, зокрема WordSmith Tools, надає змогу перекладачеві створити власний корпус текстів певного жанру або спрямування, щоб в подальшому при виникненні сумнівів у використанні певних перекладацьких трансформацій, внаслідок яких одиниця з мови оригіналу видозмінюється в мові перекладу, мати змогу перевірити доцільність використання цієї лексеми, її частоту вживання в певному дискурсі та використання певної граматичної форми.

2.4 ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Наше дослідження наочно доводить ефективність використання програмних засобів, а зокрема корпусного менеджера WordSmith Tools та Sketch Engine, у аналізі мовних даних, що об'єднані у корпус текстів. Нам вдалось досягти таких результатів, спираючись на поставленні завдання.

Було створено корпус офіційно-ділових текстів, на основі якого проведено дослідження вживання перекладацьких трансформацій та їхнього функціоналу в корпусі текстів. А також, взявши за основу корпус текстів, що увійшли до особистої бази перекладів авторів цього дослідження, ми змогли визначити ефективність застосування корпусних менеджерів для визначення особливостей та відмінних рис певного стилю. Зокрема довели, що тексти, що входять до створеного корпусу відносяться до офіційно-ділового дискурсу.

Ми проаналізували зумовленість використання перекладацьких трансформацій за допомогою корпусного редактора WordSmith Tools та Sketch Engine та базуючись на результатах аналізу зробити висновок щодо еквівалентності вживання трансформацій та їх доцільності під час перекладу текстів. Створивши корпус текстів офіційно-ділового спрямування, ми провели дослідження якісного та кількісного аналізу вживання перекладацьких трансформацій та їхнього функціоналу, зокрема з'ясували, що у проаналізованих текстах було вжито *лексичні* – 675; *граматичні* – 620; *комплексні* – 318. Також можемо стверджувати, що завдяки кількісному аналізу, ми з'ясували, що у текстах офіційно ділового спрямування найуживанішими є лексичні трансформації.

Отже, за допомогою корпусів ми маємо змогу не тільки вивчати як взаємодіють лексичні одиниці з контекстом, а й аналізувати данні про частоту словоформ, лексем та граматичних категорій, а також особливості їх сполучуваності та управління. Також, завдяки функціоналу корпусних менеджерів, перекладачі мають змогу аналізувати певні тексти для виокремлення узагальнених особливостей текстів різних стилів.

РОЗДІЛ 3

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ У ВИКЛАДАННІ ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

3.1 Корпусна лінгвістика як інноваційний метод викладання практики перекладу

Думки дослідників про концепцію перекладу формують важливу основу для застосування методології, заснованої на засобах корпусної лінгвістики, для навчання перекладачів, оскільки вони піднімають питання вибору об'єкта дослідження, тобто типу перекладу, коли, ким, з якою метою його було зроблено. Таким чином, формується основа для створення шаблону корпусу та питань репрезентативності, тобто рішень щодо того, які конкретні тексти можуть бути включені до корпусу, який використовуватиметься для вивчення цього конкретного виду перекладу [38, с. 126]. Також мають вирішальне значення для аналізу та інтерпретації даних, оскільки це вимагає ясності щодо того, яку концепцію «перекладу» описують ці дані. У корпусному аналізі зазвичай увага зосереджена не лише на об'єкті дослідження, а й на предметі, тобто на тому, що є регулярним, типовим, як об'єкт безпосередньо пов'язаний із нормами, і це є питання, що хвилюють перекладачів насамперед.

Більшість порівняльних досліджень корпусу, проведених на сьогоднішній день у перекладознавстві, зосереджені на синтаксичних або лексичних особливостях перекладених і неперекладених текстів, які можуть підтвердити або спростувати ефективність використання таких методів. Слід підкреслити, що, хоча перекладачі можуть іноді свідомо прагнути зробити переклади, більш чіткими, спрощеними чи нормалізованими певним чином, використання порівнянних корпусів також розглядається як спосіб дослідження аспектів використання перекладачами мови, що не є результатом навмисних, контрольованих процесів [52, с. 36]. Перекладачі можуть не знати про ці

процеси, але продукт перекладу може надавати непрямі докази когнітивної обробки, властиві перекладу.

Схожу гіпотезу зокрема висуває Гюнтер Роденбург, у дослідженні про когнітивну складність і граматичну чіткість англійської мови. Він розглядає формальні протилежності, пов'язані з вилученням або додаванням і заміною граматичних елементів або елементів закритого класу, надаючи докази принципу складності. Адже у випадку більш-менш явних граматичних варіантів перевага надаватиметься більш очевидним із когнітивної точки зору [70, с. 151]. Таким чином, більшість повідомлень, які в перекладеній англійській мові можуть розглядатися як частина більш загальної моделі граматичної експліцитності, і пояснення цього пояснення може бути пов'язане з когнітивною складністю завдання перекладу.

Згідно досліджень корпусного лінгвіста Яна Артса, корпусна лінгвістика зацікавлена в описі «використання мови», і він формулює низку вимог до описової моделі використання мови [45, с. 6]: у моделі мають поєднуватися кількісний та якісний опис даних; модель повинна встановлювати зв'язок між зовнішніми явищами і внутрішніми явищами відносно мовної системи; модель повинна дозволяти опис повного діапазону різновидів, від спонтанного, нередагованого використання мови (зазвичай розмовної) до неспонтанного редагованого використання мови (зазвичай письмового чи друкованого); модель повинна дозволяти інтегрований опис синтаксичних, лексичних і дискурсивних особливостей [45, с. 7].

Ці вимоги до опису використання мови відображені також в описі інших вчених того, що розглядали корпусну лінгвістику у парадигмі викладання практики перекладу. Грем Кеннеді, наприклад, представляє корпусну лінгвістику як одне джерело доказів для покращення опису структури та використання. Він підкреслює, що прогрес у комп'ютерних технологіях полегшив роботу з текстом, але не змінив кардинально природу текстового лінгвістичного дослідження, бо корпусна лінгвістика – це не безглуздий процес автоматичного опису мови [60, с. 2]. Таким чином, кількісний і якісний аналізи

поєднуються для опису мови, як вона фактично використовується, протиставляючи це теоретичним можливостям, які пропонує мовна система. Кеннеді вважає, що комп'ютеризований корпус дозволяє робити узагальнення щодо використання мови, наголошуючи, що інтерес, як правило, полягає не лише в тому, що відбувається, а в тому, що є ймовірно відбудеться [60, с. 15]. Він чітко пояснює, що хоча теорії можуть бути отримані з корпусних досліджень, корпусна лінгвістика не є лінгвістичною теорією. Корпусні дані можна поєднувати з іншими джерелами лінгвістичних доказів і використовувати в різних рамках лінгвістичного опису, зосереджуючись на ряді аспектів використання мови.

Отже, корпусна лінгвістика є відносно новим напрямом досліджень та гіпотеза, щодо корисності використання її доробку у контексті викладання практики перекладу, є досить новою. Після детального аналізу робіт вчених лінгвістів та викладачів, ми з'ясували, що попри її новизну, ідея використання засобів корпусної лінгвістики активно вивчається і має успіх у певного кола вчених методистів-лінгвістів.

3.2 Методологія використання корпусної лінгвістики у викладанні практики перекладу

Методологія, викладання корпусної лінгвістики, може бути активно використана у широкій теоретичній структурі перекладу. Оскільки вона забезпечує метод для опису використання мови у процесі перекладацького аналізу. На відміну від більшості багатомовних досліджень корпусної лінгвістики, вивчення перекладу, спираючись на корпус, зосереджується на перекладі не з точки зору його зв'язку з вихідним текстом, а натомість висуває його на передній план як приклад створення тексту та об'єкт комунікації.

Зокрема Мона Бейкер пропонує використовувати [48, с. 234] у викладанні порівнянний корпус (корпус перекладів мовою та порівнянного корпусу оригінальних текстів цією ж мовою), що має охопити шаблони, які або обмежені

перекладеним текстом, або які зустрічаються зі значно вищою або меншою частотою у тексті перекладу [48, с. 238]. Вона зазначає, що вони можуть бути пов'язані з лінгвістичними особливостями певної мови, але ми також можемо дізнатися про природу перекладеного тексту загалом і природу самого процесу перекладу. З цього випливає ідея Бейкер про «універсали перекладу», які частіше називають ознаками перекладу. Вона зазначила низку особливостей перекладу, які можна досліджувати за допомогою порівнянних корпусів [48, с. 250], наприклад, що переклади можуть бути більш явними на кількох рівнях, ніж неперекладені тексти, і що вони можуть певним чином спростити, нормалізувати або стандартизувати.

Для підтвердження цієї гіпотези, ми спробували залучити засоби корпусної лінгвістики, зокрема функцію паралельних корпусів як частину підготовки перекладачів в рамках курсу практики перекладу з англійської мови. На базі створеного нами корпусу офіційних документів [49], було сформовано паралельний корпус англо-українських документів.

У рамках теми: «*Формування навичок перекладу документів, особливості роботи із офіційними документами та офіційно-діловим стилем*», ми інтегрували вправу, мета якої була перекласти документ (Додаток А), використавши корпус для аналізу трансформацій, використаних у роботі з термінами та мовними кліше, що є відмінними рисами таких текстів.

Проаналізувавши роботу студентів, з'ясували, що паралельний корпус є ефективним засобом для роботи перекладача. Зокрема, було помічено, що при виявленні малознайомих термінів, у процесі перекладу ними були здійснені запити шляхом формування списків Concord на основі паралельного корпусу, наданого нами [49]. Зокрема, найбільше питань викликав переклад таких словосполучень як: *hereby – 13 запитів, physical display – 7 запитів, becomes effective on – 5, financial compensation – 5*.

Таким чином, ми переконались, що використання паралельних корпусів у викладанні практики перекладу є ефективним та інноваційним засобом навчання.

Непоширеним поглядом на дослідження перекладу на основі корпусу є те, що це методологія, яка дозволяє поєднувати або інтегрувати лінгвістичні [69, с. 657] та культурологічні підходи до перекладу [56, с. 47]. Ці цілі чітко пов'язані з відстеженням зв'язку між текстом і контекстом, між «закономірностями фактичної поведінки» [68, с. 265]. О. Мейсон визнає потенційну корисність досліджень на основі корпусів у перекладі [58, с. 71] і, він також застерігає від ігнорування риторичних цілей, які керують створенням мови. Він наголошує на важливості розгляду впливу жанру, дискурсу та мети тексту на перекладацький вибір, а також інших мотивацій, таких як комунікаційні цілі автора та процес перекладу. Такий підхід вимагає поєднання кількісного та якісного аналізу для вивчення цих прагматичних факторів, пов'язаних із дискурсом, жанрами та кліше тексту (там само: 78).

Хоча кількісна «переробка тексту» є відносно простою, слід визнати, що корпуси надають певні типи даних (наприклад, списки частот, узгодження), які необхідно інтегрувати у відповідну теоретичну структуру та поєднувати з іншими даними з інших джерел, якщо дослідження вийти за межі тривіального чи очевидного.

Нами була розроблена методика використання засобів корпусної лінгвістики, зокрема корпусного менеджера Sketch Engine та WordSmith Tools, у викладанні практики перекладу. Для дослідження особливостей офіційно-ділового стилю, у рамках навчальної теми: *«Переклад офіційно-ділової літератури»*, ми мали можливість презентувати декілька вправ (Додаток Б), для формування навичок стильового аналізу у майбутніх перекладачів, що мають граничну корисність у аналізі текстів та застосуванні перекладацьких трансформацій.

Таким чином, дослідження використання студентами засобів корпусної лінгвістики у аналізі текстів англійською мовою показує тенденцію до формалізації використання комп'юторних засобів, зокрема корпусних функцій, у роботі перекладача. Завдяки функціям корпусного менеджера WordSmith Tools: Concord, Wordlist, Clusters, майбутні перекладачі проаналізували тексти

різних стилів, зокрема офіційно-ділового, знайшли типові для нього риси. Зокрема, було доведено, що у документах помітна тенденція до використання простих речень із прямим порядком слів, відсутністю прямої мови, великою кількістю скорочень та називних конструкцій. Ці типові риси, виділені студентами, були надалі співставлені із порівняльним корпусом, (посилання корпус) доступним на сайті Sketch Engine (Додаток Б).

Аналогічно дослідження використання лексичних одиниць (Додаток В) шляхом застосування функції Key Words у цьому корпусі документів [49] свідчить про тенденцію до широкого використання у документах термінологічних одиниць, скорочень та усталених виразів.

Взявши до уваги наші спостереження, можна стверджувати, що корпусний аналіз такого типу, наразі дає змогу визначити деякі із особливостей і шаблонів, що можуть бути пов'язані з офіційно-діловим стилем, як-от: використанням специфічних стилістичних та граматичних структур, особистістю оформлення або вибору лексем. Зрозуміло, що для того, щоб вийти за межі дослідження певних шаблонів або усталених норм, дослідження повинні бути доповнені інформацією про процес перекладу, а також аналізом на додаткових лінгвістичних і синтаксичних рівнях, які виходять за можливості наявні у функціоналі корпусних менеджерів. Таким чином знову підтверджується думка про те, що мовні особливості та вибір перекладачів потрібно розглядати в контексті жанру, мети тексту, структури дискурсу тощо.

Причинно-наслідкові зв'язки в цих випадках далеко не прямі. Однак дослідження такого типу на основі корпусів можуть надати нам гіпотези для подальшої перевірки. Наприклад, у випадку термінологічних одиниць, вивчених у рамках виконання вправ студентами, доцільно припустити, що вихідні мови для перекладів документів мають різноманітний діапазон лінгвістичних елементів, за допомогою яких можна передавати типи значень, що передаються універсальними термінологічними одиницями (*design, work, Goods*) англійською мовою. Завданням перекладача є дібрати саме той еквівалент, що буде якнайближче передавати семантичне навантаження слова.

Той факт, що ці лексичні одиниці використовуються у різних контекстах, може мати ряд причин, зокрема: відсутність у мові перекладу такого поняття, що зумовлює використання перекладачем перекладацьких трансформацій з метою компенсації необхідної семантичної одиниці; універсальність одиниць мови, що спонукає перекладача до використання методу конкретизації, задля уникнення спотворення змісту. Очевидно, що завдяки дослідженню перекладів і порівнянних текстів на основі корпусу не можливо перевірити гіпотезу вище. Щоб зробити це, потрібно було б провести подібні ширше дослідження в інших мовах як у перекладах, так і в неперекладених текстах. Що стосується наступної гіпотези, то використання конкретизації у перекладі може корелювати з іншими доказами того, що перекладачі усувають двозначність і роблять явними на кількох рівнях.

Таким чином, було розглянуто питання оптимізації роботи викладача практики перекладу шляхом засобів та застосунків корпусної лінгвістики. Ми проаналізували використання методології корпусної лінгвістики у викладанні практики перекладу і можемо стверджувати, що отримали позитивні результати у вивченні цього питання. Адже, студенти успішно засвоїли та закріпили пройдений матеріал та отримали навички як роботи із офіційно-діловими документами, навчилися виділяти їх відмінні риси, що мають вплив на застосування трансформацій у процесі перекладу, так і отримали досвід роботи із корпусними менеджерами, та корпусами в цілому.

3.3 ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Ми перевірили гіпотезу, що корпусно-лінгвістичні засоби справді корисні у вивченні аспектів перекладу, так само як технологічний прогрес зробив ці методи все більш корисними для вивчення мови в цілому. Були вивчені методичні розробки для застосування методів та засобів корпусної лінгвістики у викладанні; відповідно до методологічного аспекту, розроблені елементи, що можуть бути впроваджені під час занять із практики перекладу для студентів-перекладачів; проаналізована ефективність використання таких елементів на практиці та сформульовані подальші напрями та перспективи цього напрямку із точки зору методики.

Спираючись на наш досвід впровадження таких засобів у процесі перекладу, можемо зробити висновок, що використання корпусних менеджерів сприяють формуванню у студентів навичок роботи з текстами, аналізу стилістичних особливостей текстів, зокрема документів, роботі із граматичними, лексичними та семантичними рівнями мови.

Проте, ми не можемо заперечити складність інтеграції корпусного програмного забезпечення в рамках перекладознавства, та застосування у аналізі лінгвістичних даних, на лексичних, синтаксичних, граматичних та семантичних рівнях. Корпусне перекладознавство стикається з проблемами, пов'язаними з самим поняттям перекладу, універсальністю перекладу як діяльності, особливостями та нормами перекладу, перш ніж воно може перейти до компіляції корпусу та збору даних. Засоби емпіричного дослідження аспектів перекладу шляхом аналізу текстів корпусними менеджерами далекі від досконалості. Таким чином, хоч корпусно-лінгвістичні методи є ефективними засобами у процесі викладання практики перекладу, їх використання вимагає поєднання корпусних досліджень із вивченням когнітивного контексту.

ВИСНОВКИ

На основі нашого дослідження ми дійшли таких висновків, що корпусна лінгвістика – це якісно новий підхід до аналізу мовного матеріалу, зокрема під час процесу перекладу та застосування перекладацьких трансформації. Ми вивчили основні поняття та характерні риси таких напрямків мовознавства як корпусна лінгвістика, перекладацькі трансформації та поняття перекладу, також були проаналізовані основні риси офіційно-ділового стилю, спираючись на праці видатних науковців-лінгвістів відчизняної та закордонних шкіл.

Дослідивши контекстуальність вживання перекладацьких трансформацій за допомогою корпусного редактора *WordSmith Tools* та *Sketch Engine* ми можемо стверджувати, що використання перекладацьких трансформацій під час перекладу текстів офіційного стилю засобами англійської мови зумовлено відмінністю у структурі мов на різних рівнях і є необхідною умовою вирішення проблеми адекватності перекладу. За використання корпусного менеджера *Sketch Engine*, з'являється можливість розглянути найпоширеніші контексти вживання певного терміну, його найуживанішу граматичну форму та доцільність використання у текстах певного спрямування, зокрема офіційно-ділових документах. Корпусний менеджер *WordSmith Tools* надає змогу перекладачеві створити власний корпус текстів певного жанру або спрямування, щоб в подальшому при виникненні сумнівів у використанні певних перекладацьких трансформацій, внаслідок яких одиниця з мови оригіналу видозмінюється в мові перекладу, мати змогу перевірити доцільність використання цієї лексеми, її частоту вживання в певному дискурсі та використання певної граматичної форми.

Також, завдяки функціям корпусних менеджерів була досліджена добірка текстів, з метою визначення їх стилістичних рис та доведено на основі особливостей, притаманних офіційно-діловому стилю (наявність значної кількості термінів, абревіатур, мовних кліше, прямий порядок у реченнях, та інші), що об'єкти досліджень відносяться саме до цього стилю.

Необхідність співтекстуалізації та контекстуалізації перекладу є визначальними рисами інтеграції цього напрямку лінгвістики у перекладознавство, адже переважно кількісні дослідження корпусних даних є обмеженими у своїй ефективності, визначальними є якісний аналіз і дослідження інших даних, окрім тих, що були отримані з корпусів. Співставивши думки лінгвістів-методистів, щодо використання засобів корпусного мовознавства у контексті навчання перекладу, ми сформуваємо власний методичний доробок з метою використання його у заняттях із студентами-перекладачами під час вивчення предмету «Практика перекладу із основної мови». Вивчивши отримані результати занять та використання цих матеріалів у процесі вивчення теми «Особливості перекладу текстів офіційно-ділового стилю», ми дійшли висновку, що корпуси можуть бути ефективно інтегровані у процес вивчення особливостей перекладу та об'єктивно використанні у процесі вивчення контекстуалізації мовного матеріалу, граматичних та стилістичних зв'язків, характерних певній мові.

І як результат, завдяки даним, отриманим в процесі корпусного аналізу, не тільки можуть бути сформовані якісно нові висновки про мову, але й відкриті напрями досліджень, які до появи корпусів не були взяті до уваги. З точки зору когнітивного аналізу мовних даних, розвиток цього напрямку мовознавства тільки почався, адже на разі, це скоріш механічний аналіз мовних токетів та розмітки, що дає змогу корпусному менеджеру швидко та ефективно виконувати запити. Подальші дослідження цього напрямку являють собою перспективу розвитку корпусної лінгвістики як частини перекладацького процесу з метою полегшення роботи перекладача та актуалізації методів аналізу текстів для виконання ефективного та еквівалентного перекладу .

Я, Дорогокупля Анастасія Олександрівна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота *«Використання програмних засобів корпусної лінгвістики у перекладі офіційної документації»* виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева І.С. Учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей. СПб.: Союз, 2001. 288 с.
2. Бирик С. П. Ділові документи та правові папери: Листи, протоколи, заяви, договори угоди. Х.: Фолио, 2005. 491 с.
3. Бибіхін В. В. Теорія перекладу й лінгвістика. М.: Міжнародні відносини, 1997. 168 с.
4. Блох М. Я. Теоретическая грамматика английского языка: Учебник. Для студентов филол. фак. ун-тов и фак. англ. яз. педвузов. М.: Высш. школа, 1983. 383 с.
5. Блощинська В. А. Сучасне діловодство: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 319 с.
6. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стиль української мови / Наталія Василівна Ботвина. К.: АртЕк, 1999. 178 с.
7. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділового спілкування. Навчальний посібник. Київ: АртЕк, 2000. 188 с.
8. Верба Г. В., Верба Л. Г. Граматика сучасної англійської мови: довідник. Київ: ВП Логос- М, 2006. 342с.
9. Дейк Т. А. ван, Кинч В. Стратегии понимания связного текста. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва. 1988. №. 23. С. 153-211.
10. Демська-Кульчицька О. М. Базові поняття корпусної лінгвістики. *Українська мова*, Київ, 2003. №1. С. 42–47.
11. Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.
12. Жулавська О. О. Відтворення англійських синестезійних метафор слухових відчуттів в українських перекладах. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна*. Харків, 2019. № 89. С. 29–36.
13. Жулавська О.О., Дорогокупля А.О. Дослідження безособових форм дієслів програмними засобами корпусної лінгвістики.

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», Вип. 34. Том 2. 2020. С. 131-139

14. Жулавська О. О. Стратегія одомашнення в англо-українському художньому перекладі синестезійних метафор. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2020. 2. С. 114–121. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-2-16>.

15. Жулавська О.О., Назаренко О.В. Переклад: теоретичні та практичні аспекти. Навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2017. 133 с.

16. Захаров В. П., Богданова С. Ю. Корпусная лингвистика: учебник для студентов гуманитарных вузов. Иркутск : ИГЛУ, 2011. 161 с.

17. Зубков М., Мюллер З. Сучасний англо-український та українсько-англійський словник. Харків. Школа, 2018. 752 с.

18. Іванова І. П., Бурлакова В. В., Почепцов Г. Г. Теоретична граматики сучасної англійської мови: Підручник. М. : Вища. школа, 1981. 285 с.

19. Калюжная В. В. Стилль англоязычных документов международных организаций. К. : Наукова думка, 1982. 123 с.

20. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську: навч. посіб. для ВНЗ. Вінниця: Нова Книга, 2003. 605 с.

21. Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп. лінгв.: Підр. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2006. 188 с.

22. Каушанская В. Л. Грамматика английского языка. Киев: Фирма «ИНКОС», 2009. 320 с.

23. Кобякова І. К., Міщенко А. Grammatical aspects of translation. *Philological Treatises*, 10(2), Суми:СумДУ, 2020. С. 60–66.

24. Комиссаров В. Н. Слово о переводе . М.: Международные отношения, 1973. 215 с.

25. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высш. шк., 1990. 253 с.
26. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. [англ./укр.]. Вінниця: Нова Книга, 2008. 511 с.
27. Латишев Л.К. Технологія перекладу. Київ:Академія, 2008. 320 с.
28. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 157 с.
29. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч.посібник. К.: ВЦ «Академія», 2012. 285 с.
30. Молдованов М. І, Сидорова Г. М. Сучасний діловий документ. Зразки найважливіших документів українською мовою. Київ: Технік, 1992. 399 с.
31. Медвідь О. М., Ходцева А. А., Подолкова С. В. Роль сучасних дистанційних форм навчання в розвитку англомовних комунікативних компетенцій. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Германська філологія*. 2020. Вип. 823. С. 148–155.
32. Мовчан Д., Лазуткіна Ю. Асоціативний метод на заняттях з іноземної мови. *Матеріали IV Міжнародної інтернет-конференції “Modern achievements of science and technology” (9-10 червня, 2020)*, Швеція. С. 122–127.
33. Олійник О. Б. Мова офіційних документів. К.: МАУП, 2002. 210 с.
34. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль [Текст] / відп. ред. В. М. Русанівський. Київ : Наукова думка, 1976. 288 с.
35. Рыков В. В. Корпус текстов как реализация объектно-ориентированной парадигмы. *Труды Международного семинара Диалог-2002*. Москва: Наука, 2002. С. 59– 61.
36. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Підр. Полтава: Довкілля-К, 2008. 713 с.

37. Скобнікова О. В. Аналіз концепту FAMILY на базі американських національних корпусів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика"*. Херсон, 2018. №. 32. С. 115–120.

38. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / за ред. Бибики С. П., Михно І. Л., Пустовіт Л. О., Сюта Г. М. К. : Довіра, 1997. 394 с.

39. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Пенькова І.О., Ярощук І.П. Переклад англomовної економічної літератури. Економіка США. загальні принципи : [навч. посібник для студентів вищих закладів освіти, що навч. за екон. спец. та фахом "Переклад"]. Вінниця: Нова Книга, 2010. 270 с.

40. Швачко С. О., Об'єкти перекладознавства : монографія. Суми: Сумський державний університет, 2019. 222 с.

41. Швачко С. О., Кобякова І. К., Анохіна Т. О. Об'єкти перекладознавства : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2019. 222 с.

42. Щигло Л.В. New aspects of word-formation dynamics research. Modern scientific researches. 2017. Issue 3. Vol.2. P. 88–92.

43. Щигло Л. В. Основи теорії та практики перекладу. Німецька мова. Суми: СумДУ, 2015. 214 с.

44. Aarts, J. The description of language use. In H. Hasselga" rd and S. Oksefjell (eds.), *Out of corpora: Studies in honour of Stig Johansson*. Amsterdam and Atlanta: Rodopi, 1999. P. 3–20.

45. Asensio R. M. *Translating official documents*. Routledge: St. Jerome Publishing, 2014. 166 p.

46. Baker P. *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum, 2006. 208 p.

47. Baker M. *Corpus linguistics and translation studies: Implications and applications*. Amsterdam: Text and technology, 1993. P. 223–50.

48. Barlow, M. *Parallel texts in language teaching. Multilingual corpora in teaching and research*. Amsterdam: Rodopi, 2000. 350 p.

49. Base of official documents, Dorohokuplia A. (Google based corpus, 01.07.2022) [URL:https://drive.google.com/drive/folders/12S4_hKTi7m2BnKPqHviH_3sgBtvMydH6?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/12S4_hKTi7m2BnKPqHviH_3sgBtvMydH6?usp=sharing)
50. Biber D. Representativeness in Corpus Design. *Literary and Linguistic Computing*. 1993. Vol. 8, № 4, P. 243–257. DOI:doi.org/10.1093/lc/8.4.243
51. Chesterman, A. Hypotheses about translation universals. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2004. 95 p.
52. Finegan E. LANGUAGE: its structure and use. N.Y.: Harcourt Brace College Publishers, 2004. 605 p.
53. Galperin I.R. An essay in stylistic analysis. M.: Higher School Publishing House, 1977. 305 p.
54. Halliday M.A.K. Explorations in the Functions of Language. New York: Elsevier, 1993. 250 p.
55. Halverson S. Translation Studies and Representative Corpora: Establishing Links between Translation Corpora, Theoretical. Descriptive Categories and a Conception of the Object. Bergen: University of Bergen, 1998 P. P. 494–514.
56. Hatzivassiloglou V., Gravano L., Maganti A. An investigation of linguistic features and clustering algorithms for topical document clustering / *Proceedings of the 23rd annual international ACM SIGIR conference on Research and development in information retrieval*. 2000. C. 224-231.
57. Hermans T. Translation in Systems: Descriptive and System-oriented Approaches Explained (1st ed.). London: Routledge, 1999. 204 p.
58. Hermans T. Norms of translation. The Oxford Guide to Literature in English Translation. Oxford: OUP, 2000. P. 10-15.
59. Howarth D. Discourse theory and political analysis. Oxford: Oxford University Press, 2000. 166 p.
60. Kennedy G. Introduction to Corpus Linguistics. London-New-York: Longman, 1998. 309 p.
61. Kenny D. Lexis and Creativity in Translation: A corpus-based study. Manchester: St. Jerome, 2001. 429 p.

62. Khursandoy G. THE PROBLEM OF TRANSLATING OFFICIAL STYLE NEOLOGISMS FROM FOREIGN LANGUAGES. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*. 2021. Т. 9. №. 12. С. 485-490. URL: <https://doi.org/10.1145/345508.345582> (дата звернення: 02.05.2022)

63. Kohn J. What can (corpus) linguistics do for translation? Budapest: Scholastica, 1996. 52 p.

64. Kobyakova I., Shvachko S. Teaching Translation: Objectives and Methods. *Advanced Education*. N 5. Kyiv : Kyiv Polytechnic Institute, 2016. P. 9–13.

65. Kobyakova I., Mishchenko A. Grammatical Aspects of Translation. *Філологічні трактати*. 2018. Т. 10, № 2. С. 60–66.

DOI: 10.21272/Ftrk.2018.10(2)-08.

66. Kobyakova I. K., Ovsianko O. L., Shvachko S. O. Dimensions of nominative and communicative units. *Нова філологія: збірник наукових праць*. Запоріжжя: ЗНУ. 2020. Вип. 79. С. 46–53. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2020-79-08>

67. Leonidovich M. S. GENRE DIVISIONS IN OFFICIAL DISCOURSE AND SOME LINGUISTIC FEATURES OF EACH GENRE. *The 7 th International scientific and practical conference “Science, innovations and education: problems and prospects” (February 9-11, 2022)*. CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022.1 842 p. 2022. С. 628.

68. Mason O. *The Weight of Words: An Investigation of Lexical Gravity*. Proceedings of PALC'97, Łodz, 1997, pp. 361–375.

69. McEnery T., Wilson A. *Corpus Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001. 235 p.

70. McEnery T., Hardie A. *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge Textbooks in Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 294 p.

71. Movchan D., Chulanova G., Kobyakova I. Kommunikative-mediatory function of secondary text-reviews. *Advanced Education*. Kyiv: NTU «KPI», 2017. № 7. P. 108–113. (Web of Science) <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76705>

72. Olohan M. Leave it out! Using a comparable corpus to investigate aspects of explicitation in translation. *Cadernos de Tradução*, 9, 2002. P. 153–169.

73. Rohdenburg G. Cognitive complexity and increased grammatical explicitness in English. *Cognitive Linguistics*, vol. 7, no. 2, Berlin: De Gruyter Mouton, 1996. pp. 149-182

74. Johansson S. *Corpora and Cross-Linguistic Research*. Amsterdam: Rodopi, 1998. Pp.3-24

75. Sinclair J. *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press, 1991. 179 p.

76. Skott M. *WordSmith Tools Manual*. Stroud: Lexical Analysis Software Ltd., 2015. 503p.

77. Steinberger, R., Eisele, A., Klocek, S., Pilos, S., & Schlüter, P. (2013). DGT-TM: A freely available translation memory in 22 languages. *arXiv preprint arXiv:1309.5226*.

78. Thomas J. *Discovering English with Sketch Engine: A Corpus-Based Approach to Language Exploration*. 2nd ed. Brno: Versatile, 2016. 228 p.

79. Toury G. *Descriptive Translation Studies and beyond*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995. 320 p.

80. Tymoczko M. Connecting the two infinite orders: Research methods in translation studies. *Crosscultural Transgressions. Research models in translation Studies II: Historical and ideological issues*. Manchester: St. Jerome, 2002. pp. 9-25.

SUMMARY

The research studies the implementation of corpus software in the translation of documents. In the conditions of constant development of technologies and various methods of information processing, the problem of language data analysis is gaining urgent importance. As a result of a successful combination, qualitatively new directions of research emerged, in particular corpus linguistics, which opens new methods of research of both lexical and grammatical units using large arrays of material.

The thesis rests on recent research in text corpora and the directions of their use, and to applied software tools that facilitate the processing and analysis of text corpora. Among them are P. Baker, S.Yu. Bohdanova, O.M. Demska-Kulchytska, V.V. Zhukovska, O.O. Zhulavska, V.P. Zakharov, T. McEnery, J. Sinclair, A. Wilson, and others. On the other hand, the phenomenon of translation, in particular texts of official and business style, is the subject of study in the works of many scientists such as T. O. Anokhin, N. V. Botvina, V. V. Bybikhin, V. V. Kalyuzhna, I. K Kobyakova, V. M. Manakin, M. Pylinskyi, L. M. Chernovaty, V. I. Karaban, I.O. Penkova, I. P. Yaroschuk, I. V. Korunets, V. N. Komissarov, S. O. Shvachko, and others. Implementation of tools of corpus linguistics as a method of teaching translation practice is significantly new from the point of view of methodological science, so this topic was studied by a limited circle of scientists, including J. Arts, M. Bakker, P. Fawcett, S. Galverson, T. Hermans, S. Johansson, D. Kenny, J. Kohn, G. Kennedy, M. Tymochko, J. Kohn, G. Turi.

The phenomenon of translation of documents has not yet been widely studied from the standpoint of corpus linguistics using software for the analysis of text corpora, which is the scientific novelty of our research.

At the current stage, the research problem is relevant, as it is determined by the development of corpus linguistics in various directions and the need to analyze modern trends both in translation studies and in its teaching methods.

The object of our research are corpora of official business texts, one of which was compiled by the authors of the article independently and processed by WordSmith

Tools corpus editors, the other was processed by the corpus manager Sketch Engine, from the resource of the same name, and the subject is translation features official business texts.

Research materials are Sketch Engine software, WordSmith Tools; the DGT-Translation Memory corpus of official business discourse texts, which has a total of 59 106 576 words and is available thanks to the Sketch Engine resource; we formed a corpus of official business documents, which included texts from our own translation works, in particular such genres as agreement, specification, official letter, additional agreement, order, instruction.

The purpose of our research is to conduct a comparative analysis of the use of translation transformations during the translation of official business texts with the help of corpus managers WordSmith Tools and Sketch Engine.

Achieving the goal of our research involves defining and solving a number of tasks, namely:

1. To define the main concepts of research, which are corpus linguistics and translation transformations, to determine their functions, perspectives and directions of development.

2. To create a corpus of official business texts, based on which a study of the use of translation transformations and their functionality in the corpus of texts was conducted.

3. To conduct a quantitative analysis of the use of translation transformations with the help of corpus editors WordSmith Tools and Sketch Engine and, according to the results of the analysis, draw a conclusion about the equivalence of the use of transformations and their effectiveness in the translation of texts.

4. To study methodological base for the application of corpus linguistics methods and tools in teaching; in accordance with the methodological aspect, develop exercises that can be implemented during translation practice classes for students; to analyze the effectiveness of the use of such elements in practice and to form further perspectives of this direction of linguistics from the point of view of methodology.

To solve the tasks, general scientific, linguistic, and empirical research methods were used, namely: structural, with the aim of analyzing the structure of terms; comparative, to analyze the frequency of use of certain grammatical forms; generalization, to draw conclusions based on the analyzed material; component analysis, in order to determine the theoretical foundations of corpus linguistics, the theoretical foundations of the concept of official discourse and official-business style, methodical refinement of corpus linguistics based on the works of scientists and comparison of the data obtained during the research; classification, for differentiation of corpora, styles and translation classifications according to certain features; the modeling method used in the study of corps managers; the induction method was applied when working with the software; contrastive linguistic analysis will be used as a stage of research on the most common lexical and syntactic inconsistencies.

The theoretical significance of the work lies in the use of research results by scientists as linguists, methodologists, translators and others, obtained thanks to a comprehensive analysis of the methods and base of corpus linguistics from the perspective of their application in translation studies, in particular in the process of analyzing linguistic data, in stylistic analysis and working with means of corpus linguistics in teaching methodology.

The practical significance of the results obtained in the course of our research is their application by linguists in the study of grammatical, stylistic and lexical structures and trends in translation studies of the modern English language, as well as in working with linguistic material and in the educational process.

At the same time, such phenomena as stylistic comparison, translational transformations have not yet been sufficiently studied from the standpoint of corpus linguistics using software for the analysis of corpus texts, which constitutes the scientific novelty of our research.

Our research was approved in the publication in the scientific collection "Current issues of humanitarian sciences: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobysk State Pedagogical University" No. 34 of January 29, 2021; in a report at the 5th International Scientific and Practical Distance

Conference "EURASIAN SCIENTIFIC DISCUSSIONS"; in an article in the scientific journal "Current Issues of Foreign Philology", Volyn National University named after Lesya Ukrainka No. 17 dated 28.02.2023.

The work consists of three sections theoretical and two practical, three, three and two subsections each. In the first chapter, the works of scientists who have already studied the concept of text corpora, their classification and directions of development, the concept and main characteristics of the official style and the concept of translation and classifications of translation transformations were analyzed. In the second chapter, the available software tools of corpus linguistics are described and studied, by using the appropriate software, corpora of texts are analyzed for their belonging to a certain style, and a study of the use of translation transformations in an official-business style is conducted. In the third chapter, the existing methodology of using corpus linguistics in the teaching of translation practice was investigated, as well as the practical integration of such elements into the educational process was analyzed.

Our study clearly proves the effectiveness of using software tools, in particular the corpus manager WordSmith Tools and Sketch Engine, in the analysis of language data combined into a corpus of texts. We managed to achieve such results based on the tasks set.

A corpus of official business texts was created, on the basis of which a study of the use of translation transformations and their functionality in the corpus of texts was conducted. And also, based on the corpus of texts included in the personal translation base of the authors of this study, we were able to determine the effectiveness of using corpus managers to determine the features and distinguishing features of a certain style. In particular, they proved that the texts included in the created corpus refer to official business discourse.

We analyzed the conditions for the use of translation transformations with the help of the corpus editor WordSmith Tools and Sketch Engine and, based on the results of the analysis, made a conclusion about the equivalence of the use of transformations and their expediency during the translation of texts. Having created a corpus of official-business texts, we conducted a study of qualitative and quantitative analysis of the use

of translation transformations and their functionality, in particular, we found out that lexical transformations were used in the analyzed texts - 675; grammar - 620; complex - 318. We can also claim that thanks to the quantitative analysis, we found out that in texts of an official business direction, lexical transformations are the most used.

So, with the help of corpora, we are able not only to study how lexical units interact with the context, but also to analyze data on the frequency of word forms, lexemes and grammatical categories, as well as the features of their combinability and management. Also, thanks to the functionality of corpus managers, translators are able to analyze certain texts to highlight generalized features of texts of different styles.

We have tested the hypothesis that corpus-linguistic tools are indeed useful in the study of aspects of translation, just as technological progress has made these methods increasingly useful for the study of language in general. Methodological developments for the use of corpus linguistics methods and tools in teaching were studied; in accordance with the methodological aspect, elements have been developed that can be implemented during translation practice classes for translation students; the effectiveness of the use of such elements in practice is analyzed and further directions and prospects of this direction are formulated from the point of view of the methodology.

Based on our experience of implementing such tools in the translation process, we can conclude that the use of corpus managers contributes to the formation of students' skills in working with texts, analyzing stylistic features of texts, in particular documents, working with grammatical, lexical and semantic levels of language.

However, we cannot deny the complexity of the integration of corpus software within the framework of translation studies, and its application in the analysis of linguistic data, at the lexical, syntactic, grammatical and semantic levels. Corpus translation studies faces challenges related to the concept of translation itself, the universality of translation as an activity, the particularities and norms of translation, before it can proceed to corpus compilation and data collection. The means of empirically investigating aspects of translation through the analysis of texts by corpus managers is far from perfect. Thus, although corpus-linguistic methods are effective

tools in the process of teaching translation practice, their use requires a combination of corpus studies with the study of cognitive context.

The results of our study show that corpus linguistics is a qualitatively new approach to the analysis of linguistic material, in particular during the translation process and the application of translation transformations. We studied the main concepts and characteristic features of such areas of linguistics as corpus linguistics, translation transformations and the concept of translation, and also analyzed the main features of the official-business style, relying on the works of outstanding linguists of the native and foreign schools.

Having studied the contextuality of the use of translation transformations with the help of the corpus editor WordSmith Tools and Sketch Engine, we can claim that the use of translation transformations during the translation of official-style texts by means of the English language is due to the difference in the structure of languages at different levels and is a necessary condition for solving the problem of translation adequacy. By using the corpus manager Sketch Engine, it becomes possible to consider the most common contexts of use of a certain term, its most used grammatical form and the expediency of use in texts of a certain direction, in particular, official and business documents. The corpus manager WordSmith Tools enables the translator to create his own corpus of texts of a certain genre or direction, so that in the future, if there are doubts about the use of certain translation transformations, as a result of which a unit from the original language is changed in the translated language, he can check the feasibility of using this lexeme, its frequency of use in a certain discourse and the use of a certain grammatical form.

Also, thanks to the functions of corpus managers, a selection of texts was studied in order to determine their stylistic features and it was proved on the basis of features inherent in the official business style (the presence of a significant number of terms, abbreviations, language clichés, direct order in sentences, etc.) that objects of research refer to this style.

The need for co-textualization and contextualization of translation are defining features of the integration of this direction of linguistics into translation studies,

because mainly quantitative studies of corpus data are limited in their effectiveness, qualitative analysis and research of other data, except those obtained from corpora, are decisive. Having compared the opinions of linguists-methodologists regarding the use of corpus linguistics tools in the context of teaching translation, we have formed our own methodical supplement with the aim of using it in classes with student translators during the study of the subject "Practice of translation from the main language". Having studied the results of the classes and the use of these materials in the process of studying the topic "Peculiarities of the translation of official-business style texts", we came to the conclusion that the corpora can be effectively integrated into the process of studying the peculiarities of translation and objectively used in the process of studying the contextualization of linguistic material, grammatical and stylistic connections characteristic of a certain language.

And as a result, thanks to the data obtained in the process of corpus analysis, qualitatively new conclusions about the language can not only be formed, but also open directions of research that were not taken into account before the appearance of corpora. From the point of view of cognitive analysis of language data, the development of this branch of linguistics has only just begun, because at the moment, it is rather a mechanical analysis of language tokens and markup, which enables the corpus manager to quickly and efficiently fulfill requests. Further research in this direction represents the prospect of the development of corpus linguistics as part of the translation process in order to facilitate the work of the translator and update the methods of text analysis to perform effective and equivalent translation.

Key words: corpus linguistics, documents, official style, translation transformations, corpus managers, WordSmith Tools, Sketch Engine.

Додаток А

Вправа 1

Перекладіть текст офіційно-ділового стилю, використавши програму *WordSmith Tools*, та корпус текстів за посиланням (Base of official documents, Dorohokuplia A. (Google based corpus, 01.07.2022)[URL:https://drive.google.com/drive/folders/12S4_hKTi7m2BnKPqHviH_3sgBtvMydH6?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/12S4_hKTi7m2BnKPqHviH_3sgBtvMydH6?usp=sharing)), як довідник для пошуку еквівалентів у мові перекладу та для перевірки доцільності використання трансформацій.

Vendor Contract

This contract serves as an agreement between [Client] and [Vendor]. It becomes effective on [Date] and involves services provided for [Event], which will be held on [Date of Event] from [Event start time] to [Event end time].

The Vendor hereby agrees to provide the following services for the Event in exchange for financial compensation outlined below:

Compensation

In exchange for the services described above, the Client agrees to provide the Vendor with a total payment sum of \$[_____]. A non-refundable fee of 20% of this amount or \$[_____] shall be paid upon the execution of this contract, with the balance due no less than five (5) business days prior to the Event.

Event Logistics

The Vendor shall have access to the Event location beginning at [Start time] on [Date] in order to set up the appropriate stations, goods, or other items necessary in order to complete the services described.

Items that require physical display space must be no larger than [Dimensions] and shall be displayed in a clean and orderly fashion throughout the course of the Event.

No goods or services not described above may be sold or distributed during this Event without the Client's express written consent.

Following the event, the Vendor will have until [End time] to break down all equipment and clear the area of all goods. The Vendor is required to leave the area in a clean and serviceable manner.

Professional Appearance

The Vendor will display an appearance and manner appropriate with the mood and theme of the Event being held. The vending station will not in any way interfere with the Event on hand, nor will vending staff leave the station unattended. Any special dress or appearance requirements outside of the accepted norm will be discussed in advance between the Client and the Vendor.

By signing below, both the Client and the Vendor indicate that they have read, understand, and agree to all terms and conditions outlined in this contract.

Client:

Date:

Vendor:

Date:

ДОДАТОК Б

А) Ознайомтесь із працею Пилинського М. М. Мовна норма і стиль (Пилинський М. М. Мовна норма і стиль [Текст] / відп. ред. В. М. Русанівський. Київ : Наукова думка, 1976. 288 с.). Вивчить особливості офіційно-ділового стилю, сформулюйте його основні відмінності від інших стилів мови.

Б) За допомогою корпусного менеджера *WordSmith Tools: Concord, Wordlist, Clusters*, проаналізуйте тексти різних стилів, на основі отриманих результатів, сформулюйте їх типові риси та особливості.

- Investment Contract (Base of documents, Text 4, [URL:https://drive.google.com/drive/folders/12S4_hKTi7m2BnKPqHviH_3sgBtvMydH6?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/12S4_hKTi7m2BnKPqHviH_3sgBtvMydH6?usp=sharing))

The terms and conditions presented below represent an agreement between [Company] and [Investor] with regard to financial compensation for a specified investment. The contract is valid beginning [Date].

The investment amount is specified for:

The purpose of investment is:

The Investor agrees to enter into this contract under the terms and conditions presented below. Amendment, addition, or termination of these terms is subject to regulation by local and federal laws.

Consideration and Strategies

The Investor agrees to invest with the Company the amount specified above and an additional amount during or after execution of this contract upon the Investor's will. Any additional investments are regulated according to the terms and conditions contained herein.

The investment objectives of the Company are to maximize current income to the extent that such ventures preserve the sustainability of the Company.

Payment and Accounting

The Company will make payments to the Investor according to an agreed upon payment schedule. This schedule is not subject to amendment unless both parties agree. Payments made to the Investor's account in full or in installments may be withdrawn at any time unless otherwise stipulated in this agreement.

The Company will provide a monthly statement detailing program operations and will publish quarterly reports within thirty (30) days if each quarterly period beginning January 1, April 1, July 1, and October 1. Each report will provide information about the Company's operating results within a stated time period.

Deposits and Withdrawals

Any investment made may be withdrawn at any time. Withdrawals can be made only to the Investor's account. Any subsequent deposits made in addition to the principal amount will be updated as soon as they have been accepted.

Fees and Expenses

The Company shall pay all of the following fees and expenses:

- Fees and expenses related to its own counsel;
- Registration or qualification costs required in connection with the issuance of debentures, warrants, and redemption warrants, as applicable;
- Documentation and tax fees relating to the investment;
- Income and franchise taxes of the Company relating to this transaction.

Limitation of Liability

The Investor agrees to indemnify and hold harmless the Company and Company employees against any and all liability, claims, losses, damages, injuries, or expenses directly relating to the execution of the investment. The Investor agrees to assume the risk that financial losses or damages may result from the investment, and the Investor will not hold the Company liable provided that the Company has followed the terms and agreements specified herein.

Confidentiality

In connection to the business relationship defined by this contract, both the Investor and the Company may receive, or have access to, commercially valuable

information pertaining to the other party. Each party acknowledges and agrees that any confidential information received in such a manner may not be used, disseminated, or disclosed, except as necessary in order to execute this agreement. By entering into this agreement, both the Investor and the Company agree to adhere to fair information collection practices.

Law and Jurisdiction

All terms of this agreement are subject to the jurisdiction of [State and Country Name] and are subject to all laws and regulations therein. Any claim against either the Company or the Investor will be subject to rulings of the appropriate local and federal courts.

Communications

Any notice, communication, or statement relating to this contract shall be delivered in writing and deemed effective upon delivery if delivered in person, upon transmission if delivered by verified facsimile transmission, or when delivered via registered or certified mail.

Prior Agreements

This agreement supersedes any and all prior negotiations, undertakings, and agreements between the Company and Investors. Each party acknowledges this fact and agrees that neither party has made any claims or promises related to this agreement that are not specified herein.

Verification

In witness whereof, the parties specified herein have executed this agreement on the day and year specified above.

Investor Company

- Biber D. Representativeness in Corpus Design. (*Literary and Linguistic Computing*. 1993. Vol. 8, № 4, P. 243–257. DOI:doi.org/10.1093/lc/8.4.243)

The present paper addresses a number of issues related to achieving 'representativeness' in linguistic corpus design, including: discussion of what it means to 'represent' a language, definition of the target population, stratified versus

proportional sampling of a language, sampling within texts, and issues relating to the required sample size (number of texts) of a corpus. The paper distinguishes among various ways that linguistic features can be distributed within and across texts; it analyses the distributions of several particular features, and it discusses the implications of these distributions for corpus design. The paper argues that theoretical research should be prior in corpus design, to identify the situational parameters that distinguish among texts in a speech community, and to identify the types of linguistic features that will be analysed in the corpus. These theoretical considerations should be complemented by empirical investigations of linguistic variation in a pilot corpus of texts, as a basis for specific sampling decisions. The actual construction of a corpus would then proceed in cycles: the original design based on theoretical and pilot-study analyses, followed by collection of texts, followed by further empirical investigations of linguistic variation and revision of the design.

- The Gift of the Magi by O. Henry (<https://www.gutenberg.org/ebooks/7256>)

One dollar and eighty-seven cents. That was all. And sixty cents of it was in pennies. Pennies saved one and two at a time by bulldozing the grocer and the vegetable man and the butcher until one's cheeks burned with the silent imputation of parsimony that such close dealing implied. Three times Della counted it. One dollar and eighty-seven cents. And the next day would be Christmas.

There was clearly nothing left to do but flop down on the shabby little couch and howl. So Della did it. Which instigates the moral reflection that life is made up of sobs, sniffles, and smiles, with sniffles predominating.

While the mistress of the home is gradually subsiding from the first stage to the second, take a look at the home. A furnished flat at \$8 per week. It did not exactly beggar description, but it certainly had that word on the look-out for the mendicancy squad.

In the vestibule below was a letter-box into which no letter would go, and an electric button from which no mortal finger could coax a ring. Also appertaining thereunto was a card bearing the name "Mr. James Dillingham Young."

The "Dillingham" had been flung to the breeze during a former period of prosperity when its possessor was being paid \$30 per week. Now, when the income was shrunk to \$20, the letters of "Dillingham" looked blurred, as though they were thinking seriously of contracting to a modest and unassuming D. But whenever Mr. James Dillingham Young came home and reached his flat above he was called "Jim" and greatly hugged by Mrs. James Dillingham Young, already introduced to you as Della. Which is all very good.

Della finished her cry and attended to her cheeks with the powder rag. She stood by the window and looked out dully at a grey cat walking a grey fence in a grey backyard. To-morrow would be Christmas Day, and she had only \$1.87 with which to buy Jim a present. She had been saving every penny she could for months, with this result. Twenty dollars a week doesn't go far. Expenses had been greater than she had calculated. They always are. Only \$1.87 to buy a present for Jim. Her Jim. Many a happy hour she had spent planning for something nice for him. Something fine and rare and sterling--something just a little bit near to being worthy of the honour of being owned by Jim.

There was a pier-glass between the windows of the room. Perhaps you have seen a pier-glass in an \$8 Bat. A very thin and very agile person may, by observing his reflection in a rapid sequence of longitudinal strips, obtain a fairly accurate conception of his looks. Della, being slender, had mastered the art.

ДОДАТОК В

Проаналізуйте надану нижче угоду. Спираючись на висновки із попередньої справи (Додаток Б), знайдіть особливості, що характерні офіційно-діловому стилю, обґрунтуйте чому цей текст належить до цього стилю. Використовуючи, програмне забезпечення *Sketch Engine*, *функції: Wordlist, Keywords, Text type analysis*, перекладіть текст, співставляючи із порівняльним корпусом, (Steinberger, R., Eisele, A., Klocek, S., Pilos, S., & Schlüter, P. (2013). DGT-TM: A freely available translation memory in 22 languages. *arXiv preprint arXiv:1309.5226*) обрані вами відповідники та трансформації.

<p style="text-align: center;">Contract No ____</p> <p>Sumy , Ukraine _____</p> <p>_____, hereinafter called the «Seller», represented by _____, acting on the grounds of the Company Charter, from one side,</p> <p>and</p> <p>_____, hereinafter called the «Buyer», represented by _____, acting on the grounds of the Company Charter, from another hand have concluded this Contract as follows:</p>	
<p>1. Subject of the Contract</p> <p>1.1. The Seller sells and the Buyer buys _____, hereinafter called Goods, according to Delivery Specifications, (Attachment nr 1) which shall be constitute an integral part of this Contract.</p> <p>1.2. Geometrical and graphical realization of the Goods shall be coordinated by the Parties in the designs, which shall be made up prior to the first delivery lot and is not a subject to</p>	

<p>change for the next deliveries and constitute an integral part of this Contract.</p> <p>1.3. The Parties shall follow International Chamber of Commerce Rules “Incoterms” version 2010 to coordinate delivery conditions.</p>	
<p>2. Price and Total Value of the Contract</p> <p>2.1. The total value of the Contract amounts to EUR _____ (_____),and can be changed during this Contract execution.</p> <p>2.2. The price for the Goods shall be coordinated by the Parties in advance before shipment and stated in each Delivery Specification and other shipping documents. The price for the Goods includes the cost of transportation, packing, marking and loading, as well as other expenses of the Seller, depending on delivery conditions.</p>	
<p>3. Date of Delivery</p> <p>3.1. The date of each delivery should be coordinated by the Parties in the Delivery Specifications.</p> <p>When the Goods are ready to ship, the Seller should inform the Buyer by fax or e-mail message.</p>	
<p>4. Terms of Payment</p> <p>4.1. The Goods should be paid by the Buyer, in the following order:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ____ of the cost of the ordered Goods at the time of ordering and signing agreed draft of design. - ____ of the cost of the ordered Goods, after the Goods are ready for the shipment and before sending to the Buyer. Unless otherwise agreed by the Parties in relevant Goods Delivery Specification. <p>4.2. Taxes, duties, banking fees and other costs concerned with the execution of this</p>	

<p>Contract, are payable independently by the Parties on the territories of their countries according to the coordinated delivery conditions “Incoterms” version 2010.</p> <p>Fees of the correspondent banks, regardless of their location, for all payments under the provisions of this Contract, are payable by the Party which transfers the money.</p> <p>4.3. The currency of payments under this Contract is the euro (EUR).</p>	
<p>5. Quality of Goods</p> <p>5.1. The quality of the Goods shall confirm to the quality standards in the Seller’s country, shall correspond to the description and technical specifications of the order, which should be attested by the manufacturer’s Certificate of Quality.</p> <p>5.2. In case of a dispute between the parties about the quality of the goods, decision to fit the Goods not corresponding to conditions of this Contract shall be made by _____ or by any other independent expert authority powerful to evidence such inconsistency according to the rules established on the territory of.</p> <p>5.3. Should the Goods be found faulty or not conforming to the terms of the Contract, they are to be replaced free of charge or the purchase price is to be refunded to the Buyer or proportionally decreased.</p> <p>The Parties shall coordinate the time to replace the Goods, to return or decrease the amount paid in advance to the Buyer and state it in the quality claim report, which shall constitute an integral part of this Contract.</p> <p>The Parties can make any other decision as for delivery of faulty Goods.</p>	
<p>6. Packing and Marking</p> <p>6.1. The Goods shall be adequately packed for export.</p>	

<p>6.2. The packing and conservation should ensure full protection against damage while in transit transportation and storage.</p> <p>6.3. The Goods should be marked legibly as follows:</p> <ul style="list-style-type: none"> - consignee - gross weight - net weight - name of Goods - production date - pieces per box <p>6.4. The Seller bears responsibility for any damage to the Goods due to inadequate packing. The Buyer shall make sure that the transshipment and storing of the goods is made with adequate care.</p> <p>6.5. The Buyer shall provide the Seller with all the marking information in advance in order to avoid misunderstanding and mistakes.</p>	
<p>7. Delivery Conditions</p> <p>7.1. The Goods shall be delivered by batches, delivery terms of the Goods (according to Incoterms 2010) shall be _____, unless otherwise coordinated by the Parties in relevant Delivery Specification.</p> <p>7.2. The Seller shall start manufacturing of the Goods only after coordination of the issues of using the Item of intellectual property (clause 12 of the Contract), and after receiving the payment from the Buyer (in case the delivery batch is to be paid for in advance fully or partially), and after signing by the Parties corresponding Delivery Specification for the ordered batch of Goods.</p>	
<p>8. Shipping documents</p> <p>8.1. The Seller shall hand the following shipping documents in original to the Buyer or to the freight forwarder designated by the Buyer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - itemized invoice indicating the quantities of the Goods (original invoice and two copies), 	

<ul style="list-style-type: none"> - packing lists, - Certificate of Quality made out for every single shipment, - other documents on Buyer's prior request. <p>Seals and stamps of the Seller, contents of which are in Ukrainian language, are admissible.</p>	
<p>9. Force Majeure</p> <p>9.1. The Parties shall be relieved of liability for full or partial non-execution of their contractual obligations if they are prevented from it by any cause outside their reasonable control including military actions, international sanctions, natural calamities, official acts of authorities and other causes, which emerged after conclusion of this Contract and have direct influence on its execution. The duration of such circumstances is to be documented by the relevant Chamber of Commerce and Industry or other competent authorities.</p> <p>9.2. The duration of force majeure circumstances in excess of 2 months entitles each Party to refusal of further performance of the Contract. In such case, the Parties are to take care about appropriate settlement of obligations filed by the Parties before arising of force majeure circumstances.</p>	
<p>10. Claims and penalties</p> <p>10.1. The Buyer has a right to submit a claim to the Seller of sharply defined faults within 5 (five) days since delivery date, and within 5 (five) days since identification of latent defects, but not later than 4 (four) months since delivery date. All documents and evidence samples of faulty Goods shall be attached to the relevant quality claim.</p> <p>10.2. The Seller has 30 days after receipt of the claim (including documents and faulty samples) to verify the facts mentioned therein and to inform the Buyer in writing about his decision.</p>	

10.3. The fax protocol of the Buyer certifying the reception of the claim to be sent to the Seller's address is regarded as the date of the claim to the Seller.

10.4. Failing to deliver a consignment of Goods for 7 (seven) days, excluding the Buyer's fault, over the time coordinated by the Parties in the Specification, the Seller is to deliver the Goods and on the Buyer's request to pay him a penalty at the rate of **0.05** per cent of the value of the Goods not delivered in due time per day of delay.

10.5. Failing to pay for the Goods for 7 (seven) days over the time agreed by the Parties in Delivery Specifications the Buyer is to make the regular payment and to pay on the Seller's request a penalty at the rate of **0.05** per cent of the amount of debt per day of delay if the payment is less than **30** days overdue, and **0.3** per cent of the amount of debt per any subsequent day of delay. Additionally, the Buyer shall pay the losses to the Seller in the amount equal to penalty sanctions that could be applied to the Seller by Ukrainian tax bodies for crossing monetary legislation, in case of exceeding by the Buyer the payment period for the Goods, indicate in this Contract.

10.6. Should the Buyer unfoundedly refuse to accept the Goods manufactured and/or delivered under the Specifications agreed upon by the Parties, the Buyer is to cover within 5 (five) days all the Seller's costs incurred due to such refusal including loss profit (loss benefit).

Refusal to accept the Goods shall mean:

- refusal to accept the Goods, directly announced by the Buyer of the moment of signing of corresponding Delivery Specification for a certain lot of Goods;
- taking no actions by the Buyer to receive the Goods produced in accordance with Buyer's order within 10 (ten) working days.

Should the Buyer delay performance of the liability indicated in this clause, the Buyer is to pay at Seller's request a penalty at the rate indicated in clause 10.5. of this Contract.

<p>10.7. The Parties agree to it that they are independently and directly responsible for the execution of this Contract, and no claim can be made lodged, no legal action be taken, no demand be placed on the states of Ukraine and Republic of Lithuania or on specific bodies in those states for non-execution or improper execution of this Contract.</p>	
<p>11.Settlement of Disputes</p> <p>11.1. All contradictions or disputes arising between the Parties out of the Contract or in any way concerned therewith shall as far as possible be settled by means of negotiations and written notes within 10 (ten) days since such disputes arise (since the day of the first notice).</p> <p>11.2. If no agreement could be reached, any disputable matter (disagreement, claim) shall be referred for settlement to the international Commercial Arbitration Court at the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine (hereafter referred as Arbitration Court), in accordance with Regulations of the Arbitration Court and applicable legislation in Ukraine. Arbitration Court shall consist of 1 (one) Arbitrator of proper qualification, neither Ukrainian nor _____ citizen, appointed by the President of the Ukrainian Chamber of Commerce and Industry according to Regulations. The place of Arbitration proceedings shall be Kyiv, Ukraine. The arbitration proceeding language is English. Arbitration Court determination shall define the expenses distribution between the Parties, accrues due to arbitration proceedings. The Arbitration judgment shall be final and compulsory for execution by the Parties in terms defined by Arbitration Court. Applicable substantive law shall be the law of Ukraine.</p>	
<p>12. Use of an item of intellectual property</p> <p>12.1. The Goods the supply of which constitutes the subject of this Contract shall be manufactured on the Buyer's order. In case the Goods have graphic, verbal, three-dimensional and/or other designation or else a combination image of a trademark</p>	

<p>(hereinafter referred to as “Item of intellectual property” the Goods are to be marked with.</p> <p>12.2. The Seller is allowed to use the Item of intellectual property exclusively within the limits required to perform his obligations under this Contract in accordance with its terms and conditions during its validity period.</p> <p>12.3. The Buyer guarantees that he possesses all applicable rights in sufficient extent to place the order on the Seller for the manufacturing at his factory and delivery of the Goods involving the use of the Item of intellectual property, confirmed by copies of corresponding documents.</p> <p>12.4. Should the execution of this Contract result in an infringement on the exclusive rights of the legal holder of the right to a registered Item of intellectual property or one so similar to it as to be likely to cause confusion, the Buyer shall:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inform the Seller about it immediately, - settle on his own and at his expenses all the issues concerning the use of the Item of intellectual property, also in case of judgment proceedings, - compensate to the Seller any expenses and/or losses incurred due the infringement by the Buyer on the rights of the legal holder of the right to the registered Item of intellectual property. 	
<p>13. Other Provisions</p> <p>13.1. This contract shall become effective upon the date this Contract is signed by the authorized representatives of the Parties and shall be valid till _____, but in any case until performance by the Parties obligations accepted due to this Contract execution within the duration period. Each Party has right to initiate early cancellation of this Contract, in such a case by sending written notification about cancellation to the other Party not later than 30 (thirty) calendar days in advance. The Parties shall fulfill their obligations for the moment of early cancellation of this Contract, such obligations shall be executed in proper manner and in full volume.</p>	

<p>13.2. Any changes or amendments to the Contract are only valid if they are made in writing and signed by legal representatives of both Parties.</p> <p>13.3. Copies of the Contract and documents concerning its execution sent by fax are valid till the originals are received by post.</p> <p>13.4. The Parties confirm to have the authority to settle and execute this Contract according to the Chapter or acting on behalf of the owners (shareholders, participants). Settlement and execution of this Contract does not contradict to actual legal regulations of Ukraine and _____, to Chapters and other internal documentations of the Parties, neither to any other valid agreements settled by the Parties with third parties and/or to conditions of other businesses.</p> <p>13.5. Any documents related to arrange Goods shipment as well as supplementary agreements to the conditions of this Contract from the Seller's side can be signed by one of its legal representatives, who signed this Contract.</p> <p>13.6. This Contract is drawn up in two legally equal copies, one for each Party, in English and in Ukrainian.</p> <p>13.7. Should any disparities be found between the Ukrainian and the English version, the provisions of the Contract in English shall apply.</p>	
<p>14. The Parties' Legal Addresses and Banking Details</p> <p>14.1. Buyer</p> <p>Company reg. Nr.</p> <p>Adress:</p> <p>E-mail:</p> <p>Banking details</p>	
<p align="center">Signatures of the Parties</p> <p>BUYER /SELLER</p>	